



TEMA 1

EL CONCEPTO D'ESTRUCTURA SOCIAL

INTRODUCCIÓ

L'Estructura Social està
estretament lligada als Estudis
sociològics, des dels seus orígens
com a disciplina,

És per això que:

No es poden estudiar (analitzar)
les societats sense estudiar
(analitzar) les seues estructures

ESTRUCTURA SOCIAL Y CLASES SOCIALES



POSICIONS
(STATUS /ROLS)

ESTRUCTURA

SOCIAL

INDIVIDUS

ACCIÓ SOCIAL
ORGANITZACIÓ
ESTILS DE VIDA

INSTITUCIONS

CULTURA

Esquemes de:

- ✓ Percepció
- ✓ Apreciació
- ✓ Acció

Sentit compartit de la realitat





Cal entendre com viu en societat cada individu particular a partir de la forma específica en la qual aquests es troben i conviuen.

Les denominades SOCIETATS AVANÇADES constitueixen un dels tipus de societats que poden existir, però no l'únic.

Els
fenòmens
socials a
les
societats
avançades

Són fenòmens amb una **dimensió
diferent** al de la vida particular i
quotidiana de cada individu.



Que travessen cada història
personal.



Així podem analitzar
l'**ESTRUCTURA SOCIAL** de les
societats avançades

FENÒMENS SOCIALS

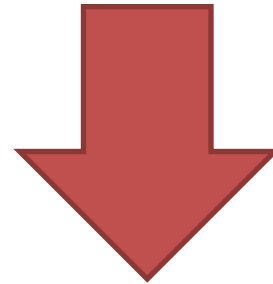
Són aquelles accions que per ser constants en una societat afecten els éssers humans. No s'han de confondre amb fets quotidians i irrelevants de la vida quotidiana.

Es presenten de manera senzilla: qualsevol pot presenciar el funeral d'un parent, un divorci, un matrimoni, etc. Més enllà dels actes esmentats, hi ha factors socials que expliquen **per què** es realitzen, **de quina manera** es realitzen o **quines causes i efectes** tenen en el temps.



L'enfocament analític de l' ESTRUCTURA SOCIAL

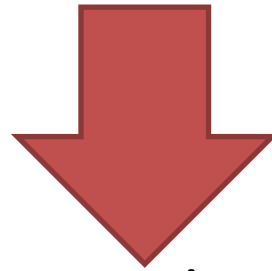
La perspectiva de l'**Estructura Social** està configurada com un esquema que "estructura" o condiciona un tipus de **conducta social bàsica** de qualsevol individu o grup concret.



Aquest esquema està compost per **organitzacions i institucions socials** que operen com a instàncies que configuren les relacions pautades i exerceixen com a subministradores de regles socials.

L'enfocament analític de l' ESTRUCTURA SOCIAL II

Des d'aquesta perspectiva, les primeres (institucions, organitzacions, i altres estructures àmplies) representen els nuclis originaris de les regles de conducta, mentre que els segons (actors individuals o grupals) són els portadors de dites regles o pautes.



Així, el rellevant de la perspectiva estructural focalitza la investigació sociològica sobre institucions i regles socials, per a arribar al coneixement dels mecanismes de regulació social i de les conductes pautades que l'individu i els grups manifesten.

Per tant:

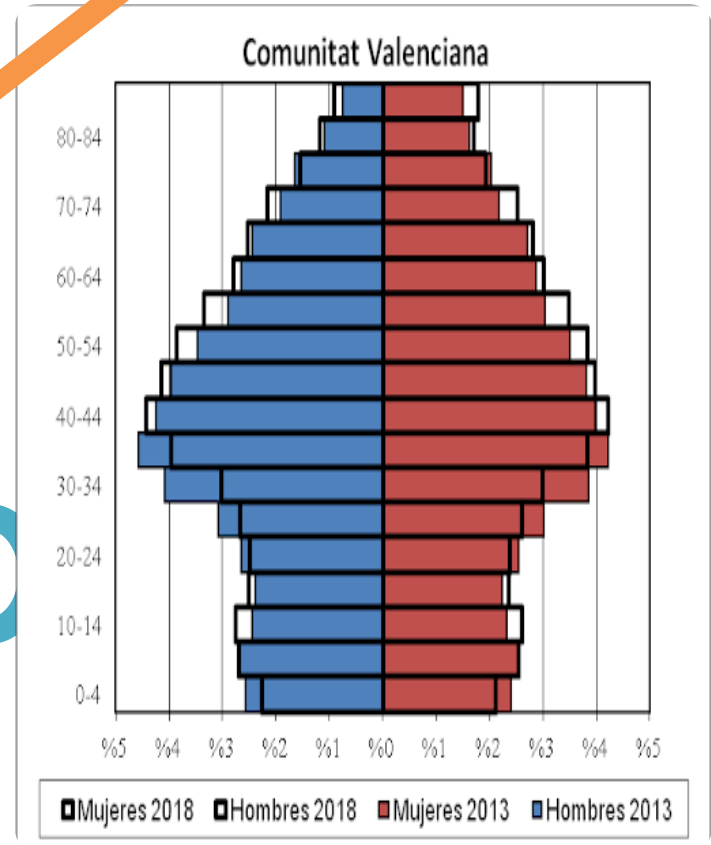
- El concepte d'Estructura social ens convida a reflexionar sobre:
 - a) La manera com la societat en la qual vivim condiona el nostre comportament, les nostres relacions i la nostra convivència.
 - b) La manera en s'organitzen les diferents societats.

L'Estructura Social de la Comunitat Valenciana

Si veiem la piràmide de població de la Comunitat Valenciana, observem que els moviments naturals dibuixen una tendència cada vegada més madura.

Amb una base cada vegada més estreta i una cúspide cada vegada més ampla. al mateix temps, els intensos moviments migratoris experimentats entre 1998 i 2008 aporten, principalment, poblacions en edat laboral que s'acumulen en les franges d'edat centrals. Aquests fluxos, alleugereixen temporalment, la tendència a l'envelliment demogràfic valencià i, a més, aporten dones en edat fèrtil i pautes de fecunditat que incrementen el nombre de naixements.

Ariño, A y García, P. (2018) *La sociedad valenciana en transformación (1975-2025)* Valencia, PUV



L'Estructura Social de la Comunitat Valenciana

Durant les dues últimes dècades, la presència de població d'origen estranger ha crescut espectacularment a la Comunitat Valenciana, també els residents nascuts a l'estranger amb nacionalitat espanyola, pràcticament dobleguen entre 2008 i 2016. A més hi ha un descens de persones d'origen estranger que han tornat als seus països d'origen o que s'han desplaçat a uns altres.

Existeix, per tant, una certa distribució territorial al llarg del territori de la C. Valenciana.

Ariño, A y García, P. (2018) *La sociedad valenciana en transformación (1975-2025)* Valencia, PUV



Societats avançades com a societats modernitzades i de masses

Algunes de les teories ens permeten referir-nos al conjunt de les “societats avançades” amb una noció comú d'Estructura Social.

De l'estructura social comú dels països de l'O.C.D.E.



La teoria de la Modernització

Ens basem en la síntesi de Smelser (1992).

Qui centra el procés de modernització vinculat als canvis socials que acompanyen al desenvolupament econòmic.

Aquest plantejament, adopta forma de *TIPUS IDEAL*. I així:

1. Al desenvolupament econòmic li acompanya un procés de canvi de les estructures socials.
2. Aquest canvi s'expressa en *nous trets estructurals*, com:

La teoria de la
Modernització.
*Nous trets
estructurals*

- a) Desenvolupament de noves tecnologies fonamentades en el saber científic.
- b) El conjunt de les noves tecnologies possibilita el desenvolupament d'una nova producció industrial.
- c) El procés d'industrialització implica noves formes d'organització del treball (progressivament ja no es generen béns sinó serveis).
- d) El procés d'industrialització genera noves formes d'ordenació espacial i geogràfica.

La teoria de la Modernització.

Es creen 3 nuclis estructurals

- La creació d'unitats especialitzades d'activitat social.
- L'integració de les unitats especialitzades.
- L'emergència de "perturbacions socials".
- *Mitjançant el procés de modernització aquestes societats es converteixen en complexes, perquè:*
 1. *Han multiplicat la divisió del treball, i el número de organitzacions; també apareixen conflictes socials "nous".*
 2. *Creix progressivament la distància entre l'individu i la societat.*

3. *Noves formes de vinculació entre l'individu i la societat.*
Per mitjà de noves formes de control, d'ordre i de comunicació socials.

***Noves formes de socialització,
d'organització política
i de comunicació.***

CAPITALISME



La secessió dels rics

La franja més afavorida de la població viu fora del món comú.

Es retiren de la solidaritat nacional. Des d'un punt de vista jurídic, continuen sent ciutadans, però ja no són part de la comunitat

(Ariño i Romero, 2016)

Els propietaris de la terra s'identifiquen amb el país on es troben els seus dominis, però els propietaris d'accions s'alliberen d'eixa incardiació territorial ja que els diners no tenen arrels.

(Adam Smith, S. XVIII)



Activitat de classe 1

DEBAT:

Ferdinand Tönnies: *Comunitat i societat.*

Tönnies argumentava que la revolució industrial debilitava els lligams familiars al ficar l'èmfasi de tipus empresarial en la eficiència.

1. Quin model d'organització econòmica tenim?
2. Quin model de sistema de treball hi ha a la nostra societat?
3. Quines implicacions té en els nostres entorns socials i familiars eixe model?
4. Plantejeu models alternatius realistes

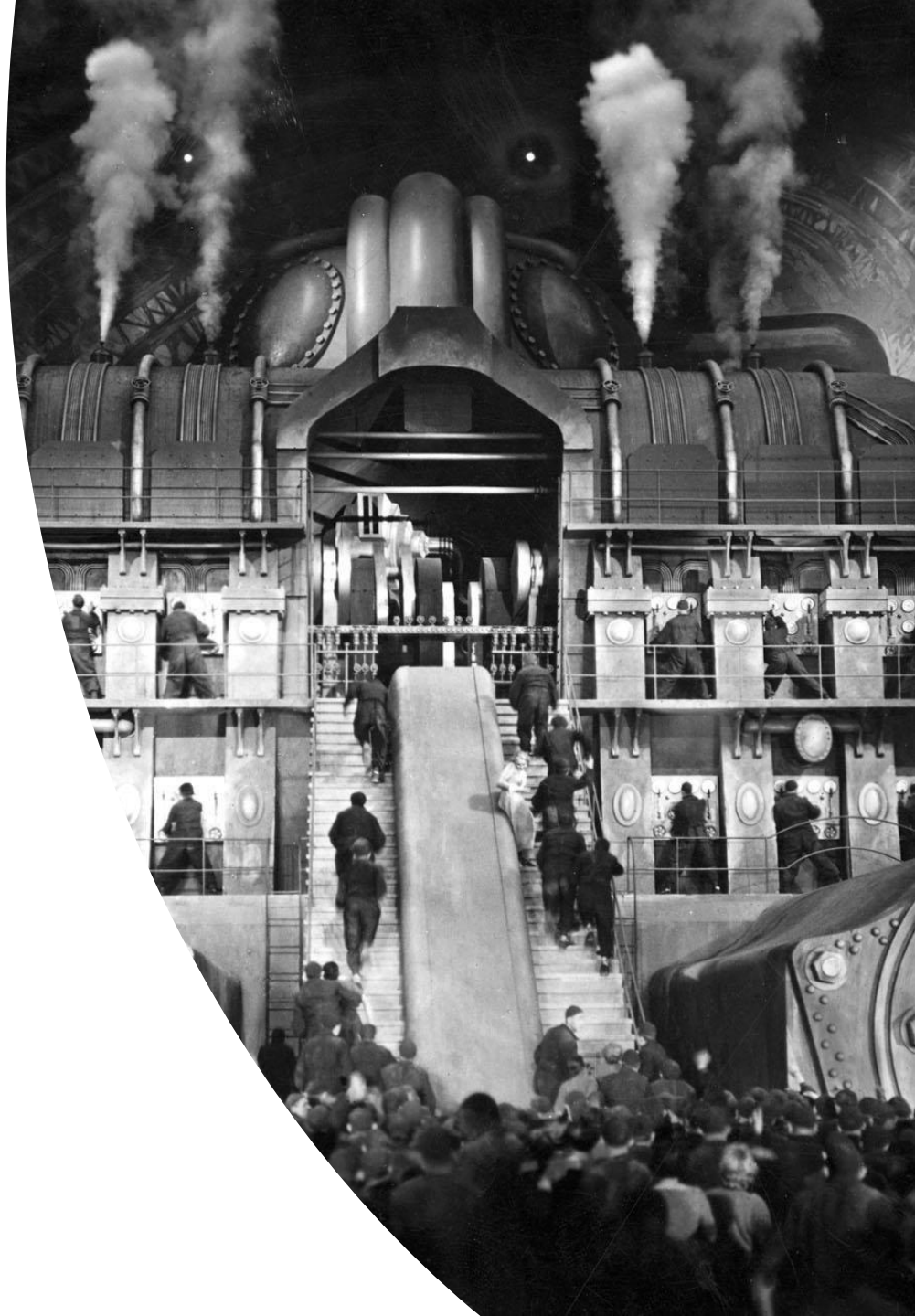


La teoria de la societat de masses

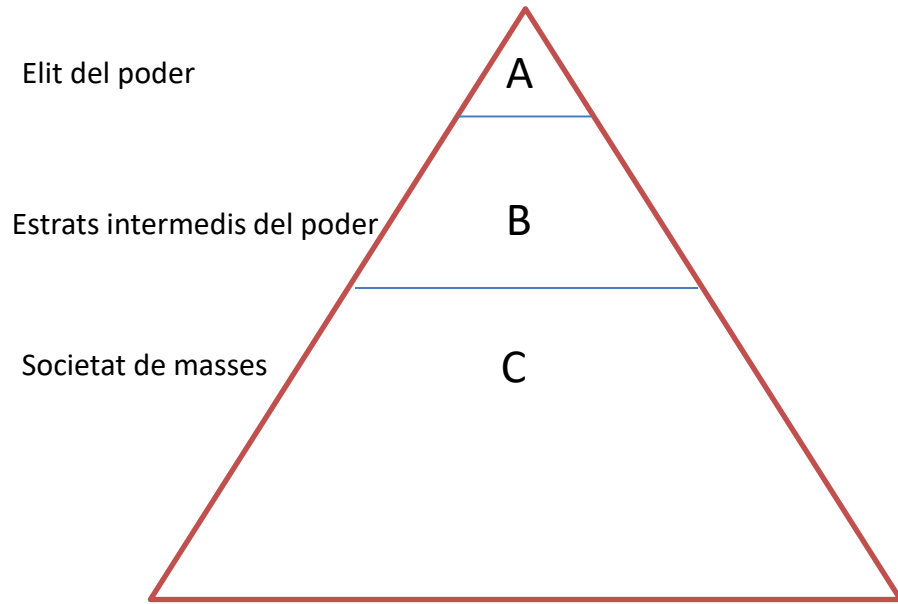
La massa com a resultat del procés d'industrialització. Es generen certes imatges arquetípiques associades als treballadors industrials:

- Viuen als emergents nuclis urbans.
- La massa està constituïda per éssers homogenis en les seues formes de treball i de vida.
- Són massius consumidors.
- Hi ha una explosió demogràfica.

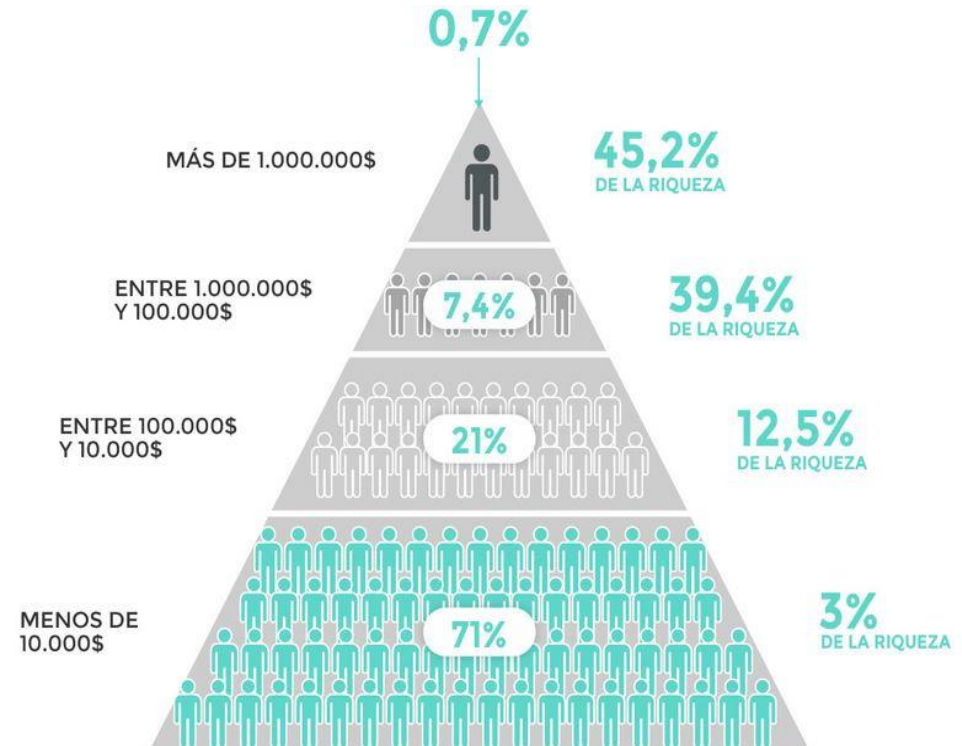
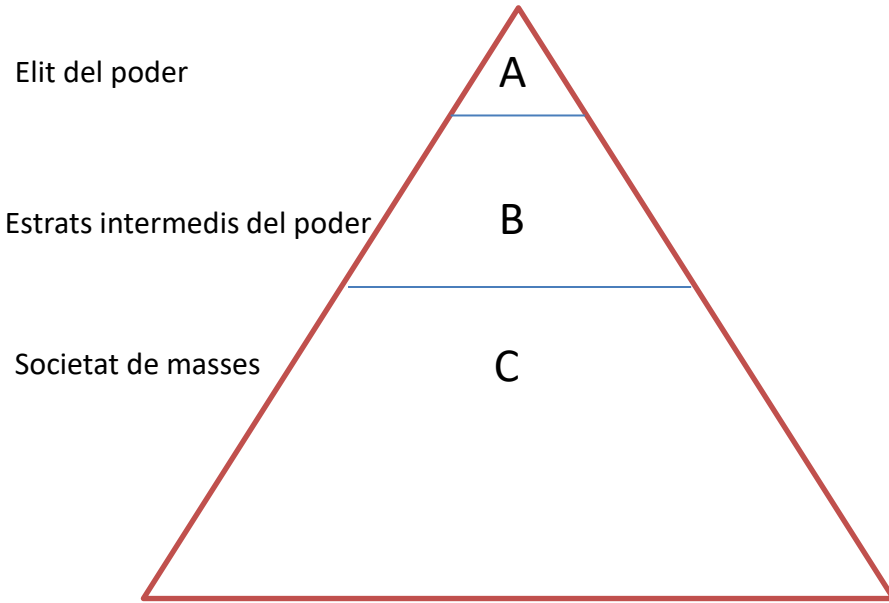
La massa com a objectiu de les noves estructures socials



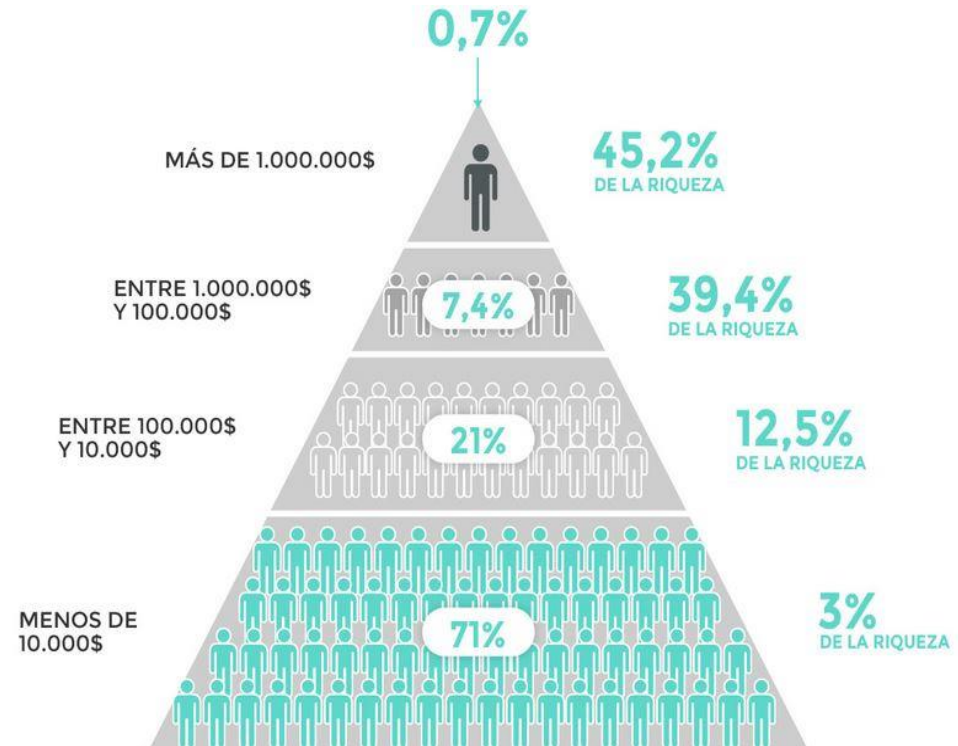
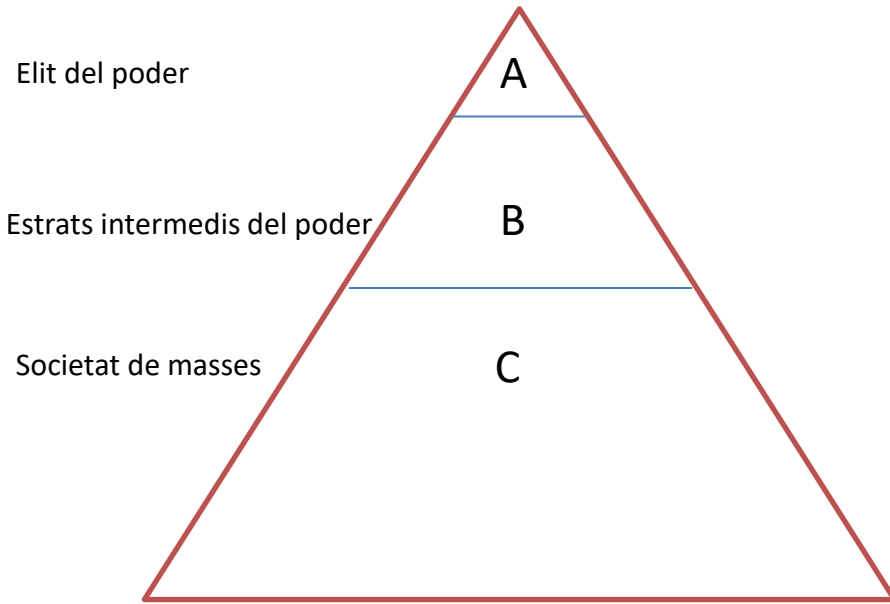
La teoria de la societat de masses



La teoria de la societat de masses


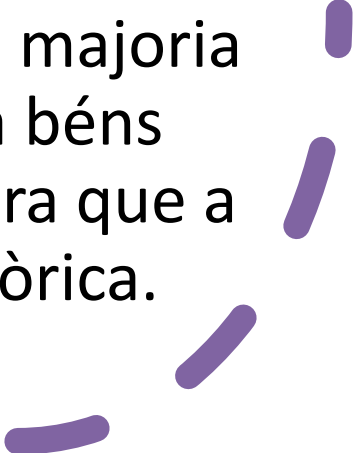


La teoria de la societat de masses



- ❑ Desorganització de la massa.
- ❑ Apatia com a forma espontània de resposta o d'acció.
- ❑ Focalització de l'atenció dels individus en les pròpies experiències personals i en les seues vides quotidianes.
- ❑ Manipulació i uniformització de la massa.

La teoria de la societat de masses

- La forma cultural pròpia de les societats modernitzades: ***La cultura de masses***.
 - Tipus específic de producte cultural: vulgar, inferior, uniformització, amb escàs valor.
 - La cultura com a producte i producció.
- 
- En positiu: La massa (la majoria de la societat) té accés a béns culturals en major mesura que a ninguna altra època històrica.
- 

Els marcs estructurals per a la interacció social

Els éssers socials actuem enmig d'estructures perquè hem après certes "regles" o pautes de comportament social.

Quan apliquen estes regles estan, al mateix temps, reforçant i creant més estructura.

Per tant,

***L'estructura social aleshores
ens construeix i ens habilita.***

Normes morals	Fórmules de procediment social
Regles formals	Lleis



La idea d'estructura social en sociologia

Audiovisual (vídeo docent)

Introducció a la història de l'aparició de la idea d'estructura social en les ciències socials.

Autor: Roger Martínez Sanmartí

<http://social-toolkit.recursos.uoc.edu/la-idea-estructura-social-en-sociologia/>

Les quatre macroestructures

Cadascuna d'elles suposa un conjunt d'institucions i de relacions pautades que ordenen els problemes relacionats amb els membres de la societat.

(A) L'estructura poblacional	(B) L'estructura econòmica i tecnològica
(C) El sistema polític	(D) El sistema cultural o simbòlic



Els quatre marcs estructurals per a l'interacció social

Quines serien....	
Normes morals	Fórmules de procediment social
Regles formals	Lleis

(A) *L'estructura poblacional*, reproducció biològica de la societat. Queden fixades les característiques demogràfiques de la població: edat, grups d'edat, grups de gènere, esperança de vida, natalitat....

(B) *L'estructura econòmica i tecnològica*. La societat es reproduïx materialment. I busca reproduir les "relacions socials bàsiques" (*relacions socials de producció*, segons M. Castells)

Els quatre marcs estructurals per a l'interacció social

A l'estructura econòmica i tecnològica:

El sistema de mercat és el mecanisme institucional:

- Organització del treball,
- Mitjans tècnics i materials,
- Els subjectes que intervenen,
- Els béns produïts,
- Els beneficis.
- L'oferta, la demanda i els preus.

El sistema de família: es caracteritza per unitats familiars nuclears preses com a unitats de consum i que serveixen d' "amortidors" de les creixents desigualtats socials

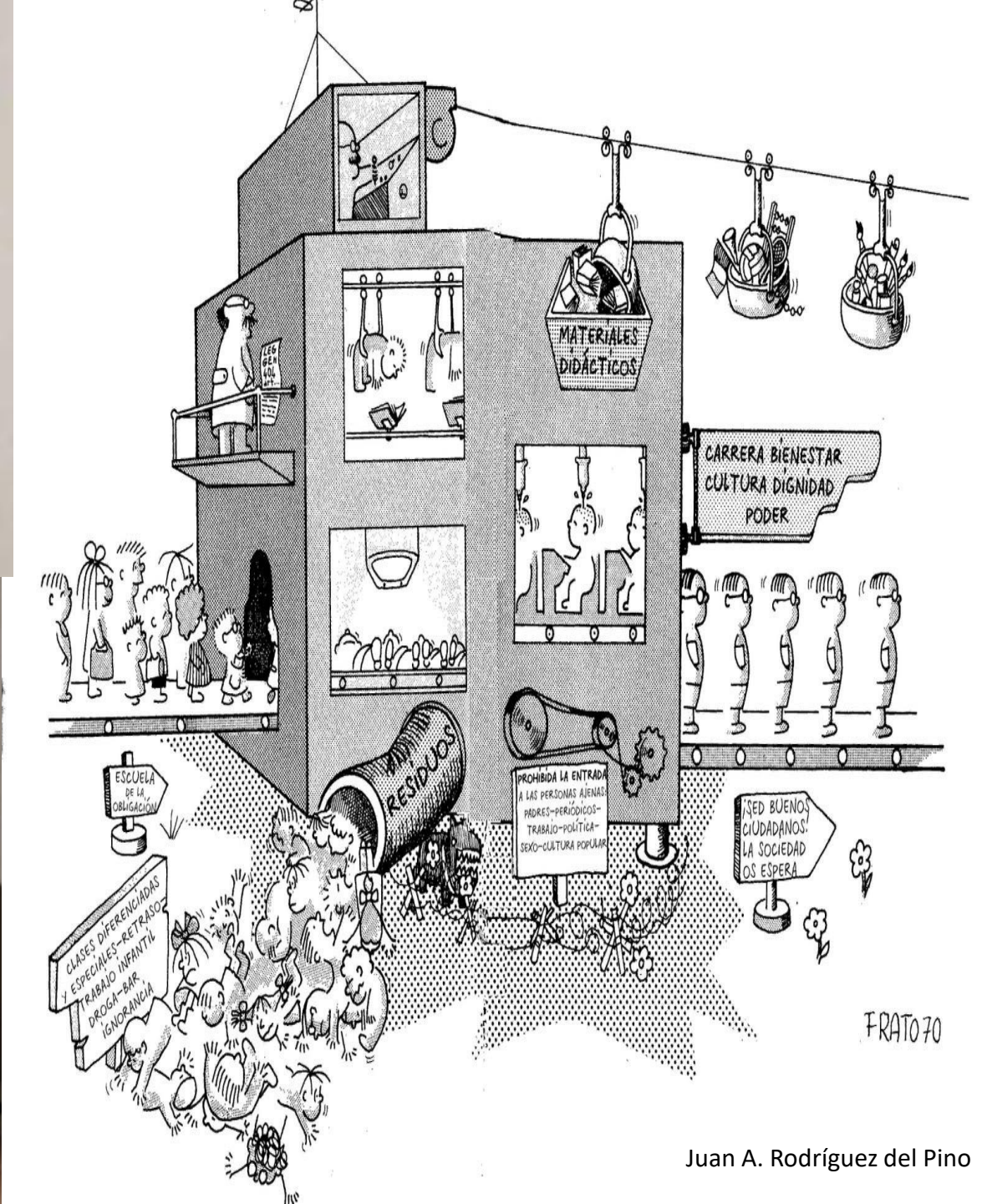


Els quatre marcs estructurals per a l'interacció social

Quines serien...	
Normes morals	Fórmules de procediment social
Regles formals	Lleis

(C) En el **sistema polític**, s'inclueixen les formes de representació, la política institucional, però també les formes no institucionals: associacions, moviments socials.

(D) El **sistema cultural**, inclou institucions que generen "productes culturals" i unes altres que generen "socialització" i unes altres dels que es deriven tasques de control social indirecte o "persuasiu"



Juan A. Rodríguez del Pino

Tasca Pràctica 2

Busca un exemple (una notícia o una experiència personal, etc.) que reflexe la teoria de la **modernització** i un altre sobre la teoria de la **societat de masses**.

Però, qui conforma la massa?

Però, qui conforma la massa?

Segons la teoria de la modernització eren els treballadors industrials

Però, qui conforma la massa?

Segons la teoria de la modernització eren els treballadors industrials



The slide features two large, decorative curved lines. One is in the top right corner, and the other is in the bottom left corner. Both are composed of multiple overlapping layers of color, transitioning from a light blue on the outside to a light orange on the inside, creating a sense of depth and movement.

Però, i ara?

Però, i ara?

Ja no són únicament els (homes) treballadors

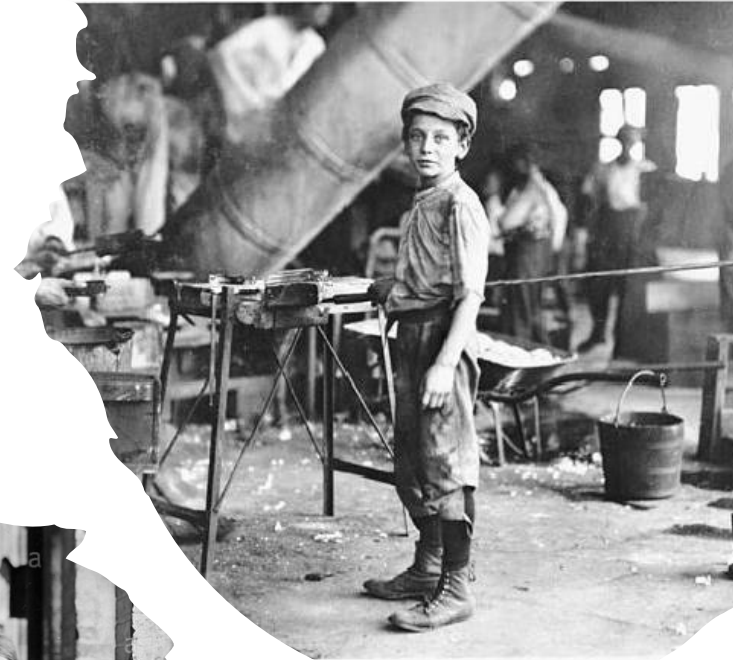
Però, i ara?

Ja no són únicament els (homes) treballadors

De fet mai ho han estat exclusivament

Però, i ara?

Mai ho han estat exclusivament





***I actualment qui
conforma la massa?***



I actualment qui conforma la massa?





Però també...



Però també...





I qui conforma les èlits?...





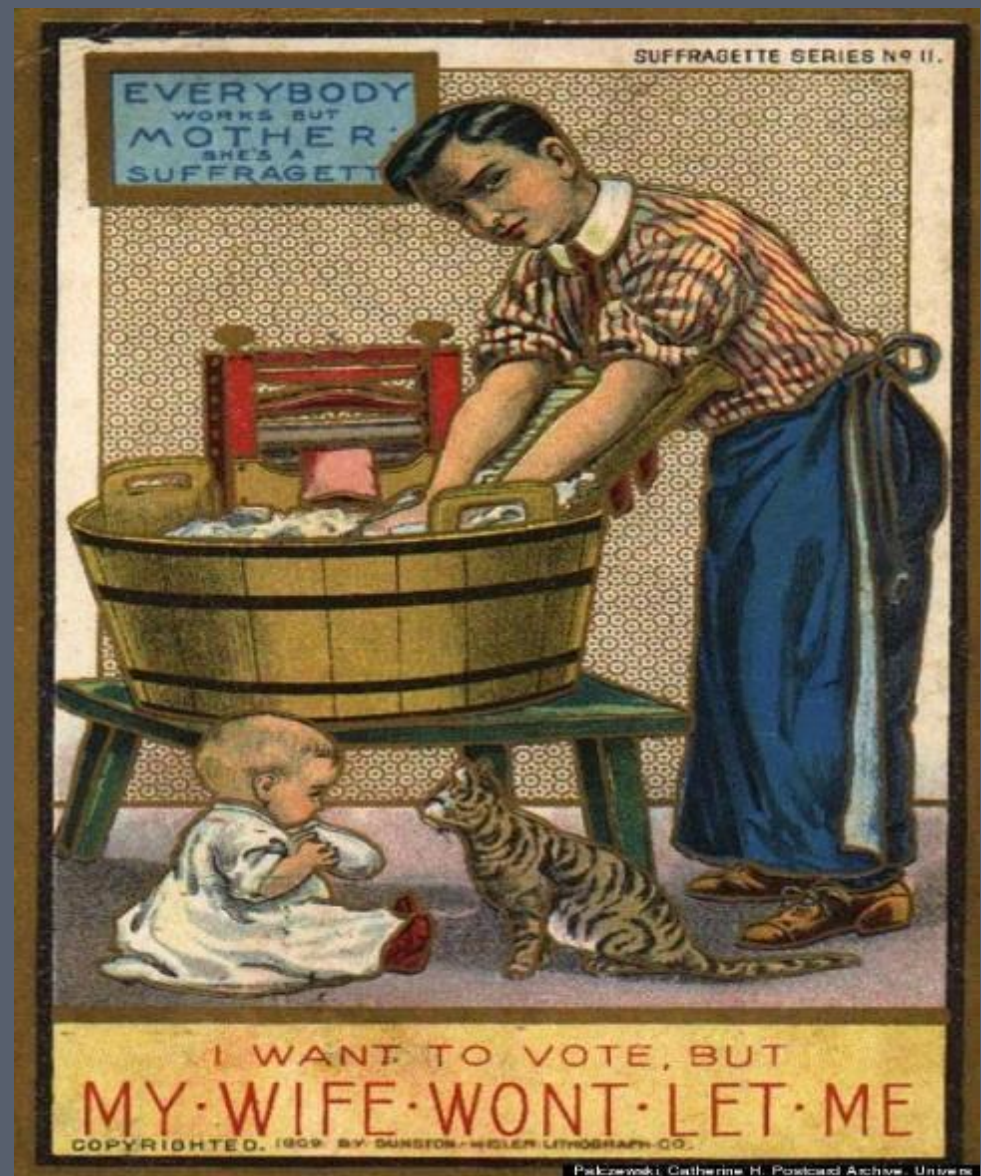
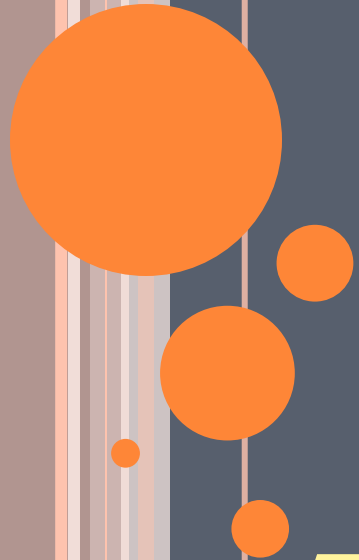
TEMA 2

**Els diferents camps d'
anàlisi de l'estructura
social**

QUINS SÓN ELS CAMPS D'ANÀLISI DE L'ESTRUCTURA SOCIAL ACTUALMENT?

- EL CAMP DEMOGRÀFIC I FAMILIAR
- EL CAMP ECONÒMIC
- EL CAMP POLÍTIC
- EL CAMP CULTURAL





El camp demogràfic i familiar

Juan A. Rodríguez del Pino

LA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA

Punt de partida: final de la 1^a transició demogràfica amb baixes TBN, baixes TBM, baix creixement vegetatiu

Descens de la Tasa de Fecunditat per baix de l'Índex de Reemplaçament (2.1 fills-es per dona en edat fèrtil)

Intensificació de l'increment de l'esperança de vida

Envelliment de la població

Però també creixement exponencial de la població mundial:

superpoblació



TBN – Taxes de natalitat
TBM – Taxes de mortalitat



LA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA

Factors explicatius:

Reducció del tamany de les llars i noves formes de convivència

Transformacions en els rols socials de les dones

Transformacions tecnològiques en biologia, farmacologia i medicina

Generalització d'anticonceptius i noves tecnologies de reproducció assistida

Transformacions econòmiques i procés d'individualització, etc.

FLUXOS MIGRATORIS TRANS-NACIONALS

- ✓ Derivats de conflictes bèlics: intenses migracions regionals, número creixent de població desplaçada i refugiada
- ✓ Fluxos de migrants econòmics cap a la OCDE i China
- ✓ Fluxos globals i regionals cap a alguns païssos d'Orient Pròxim des del sud i sud-est de l'Àsia i nord d'Àfrica
- ✓ Migració econòmica de població altament qualificada, del Sud cap al Nord
- ✓ Turisme i intercanvis educatius internacionals



FLUXOS MIGRATORIS TRANS-NACIONALS

Efectes:

Tots els estats s'enfronten a la redefinició política i cultural del significat de l'identitat nacional i de la ciutadania.

Estratificació: entre població autòctona i migrant, entre població migrant altament qualificada, població migrant no qualificada i població refugiada i asilada.

A partir dels 80: intensificació del control de l'Estat sobre els fluxos migratoris (tendència a controlar el mercat laboral) i processos de criminalització.





Juan A. Rodríguez del Pino

LA FAMÍLIA - LES FAMÍLIES

Des d'una perspectiva sociològica la família és una institució social que:

- ✓ regula drets i deures socials (consideració no universal) sobre la sexualitat, la procreació legítima, la socialització, la cooperació econòmica i els vincles de reciprocitat (el 'don')
- ✓ agrupa a individus mitjançant nexes de parentiu, i en la qual els membres adults assumeixen la responsabilitat de la cura de les persones dependents que formen part d'ella



Noves emergències: del matrimoni de conveniència, a la família d'elecció

LA FAMÍLIA - LES FAMÍLIES

És una institució en la qual es produeix la intersecció institucionalitzada d'un sistema de reproducció i d'un sistema d'aliances socials, que articula i dona cohesió als vincles socials entre les generacions i els gèneres

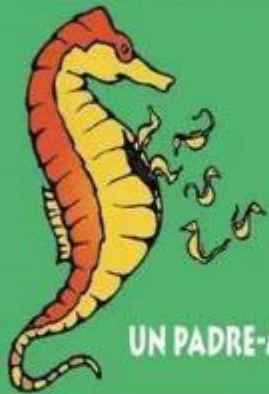


Noves emergències: del matrimoni de conveniència, a la família d'elecció

¿COMO ES
EN TU
FAMILIA?

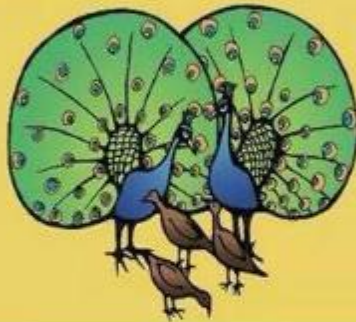


UN PADRE Y
UNA MADRE



UN PADRE-MADRE

DOS PADRES



DOS MADRES



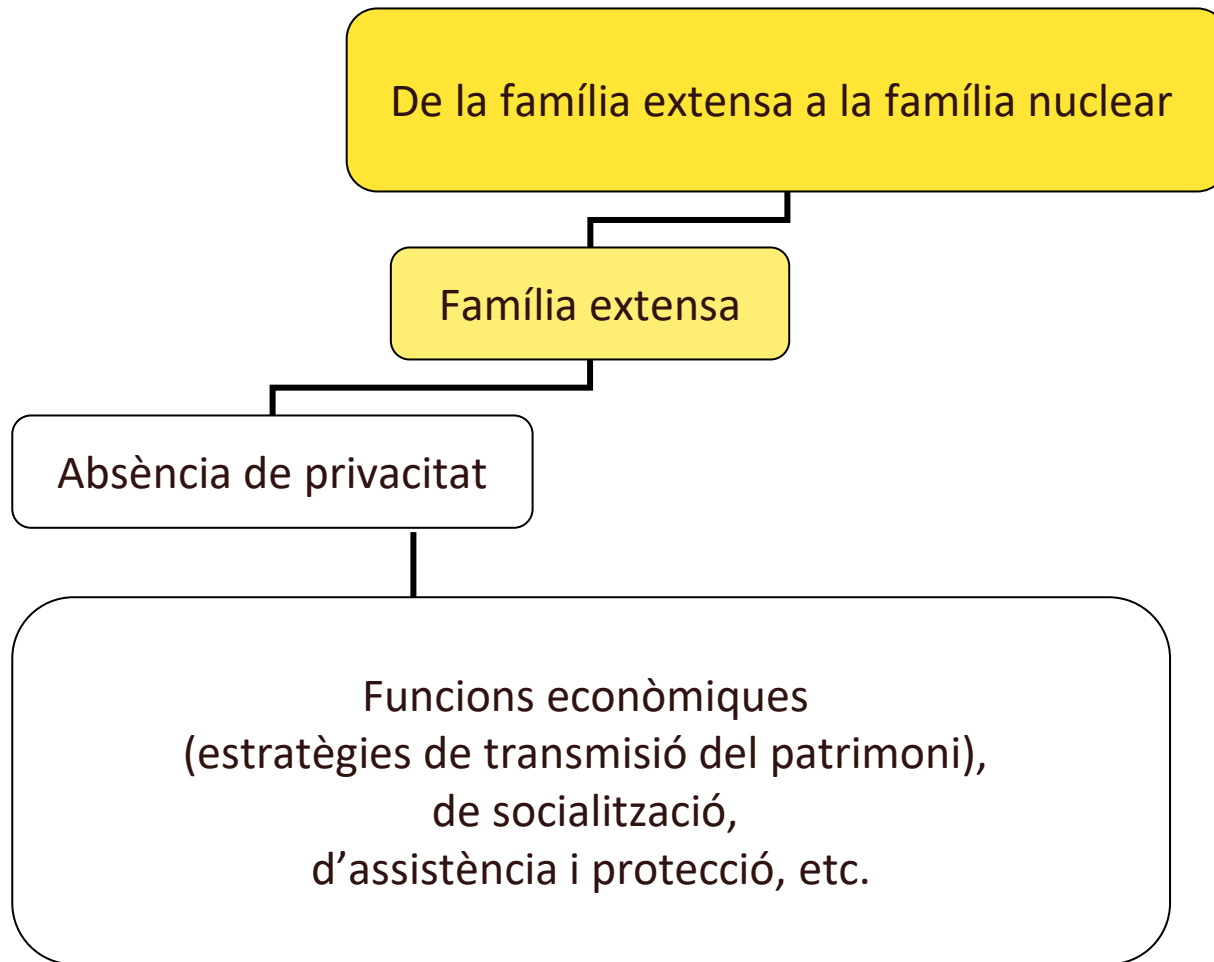
ABUELO, ABUELA, TÍOS, TÍAS...
UN MONTÓN DE GENTE

LO QUE DETERMINA EL BIENESTAR DE UN NIÑO O NIÑA ES LA CALIDAD DE LAS
RELACIONES FAMILIARES Y NO LA ESTRUCTURA DE LA FAMILIA TRADICIONAL.
FAMILIA ES DONDE EXISTE EL AMOR!

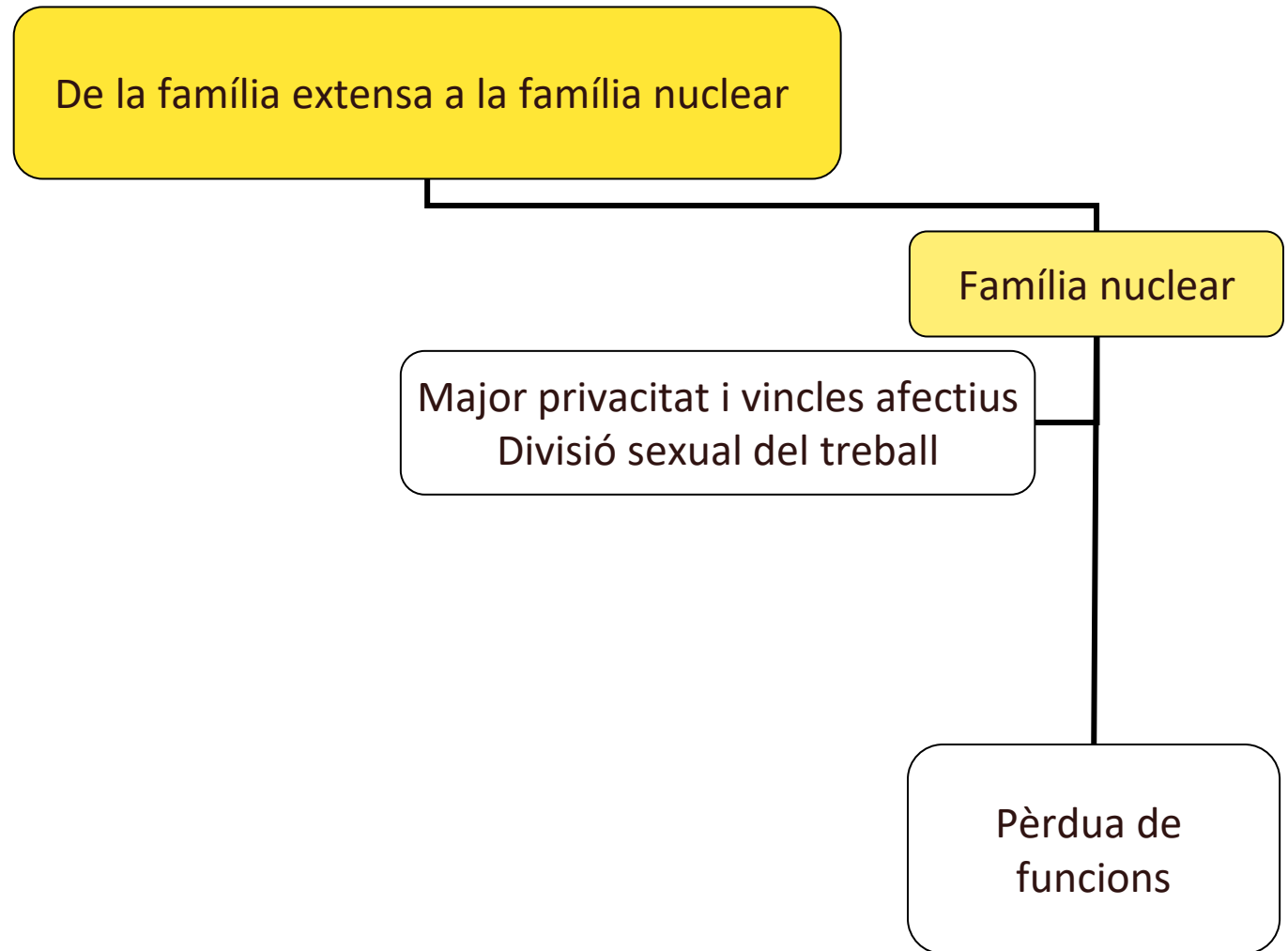


Juan A. Rodríguez del Pino

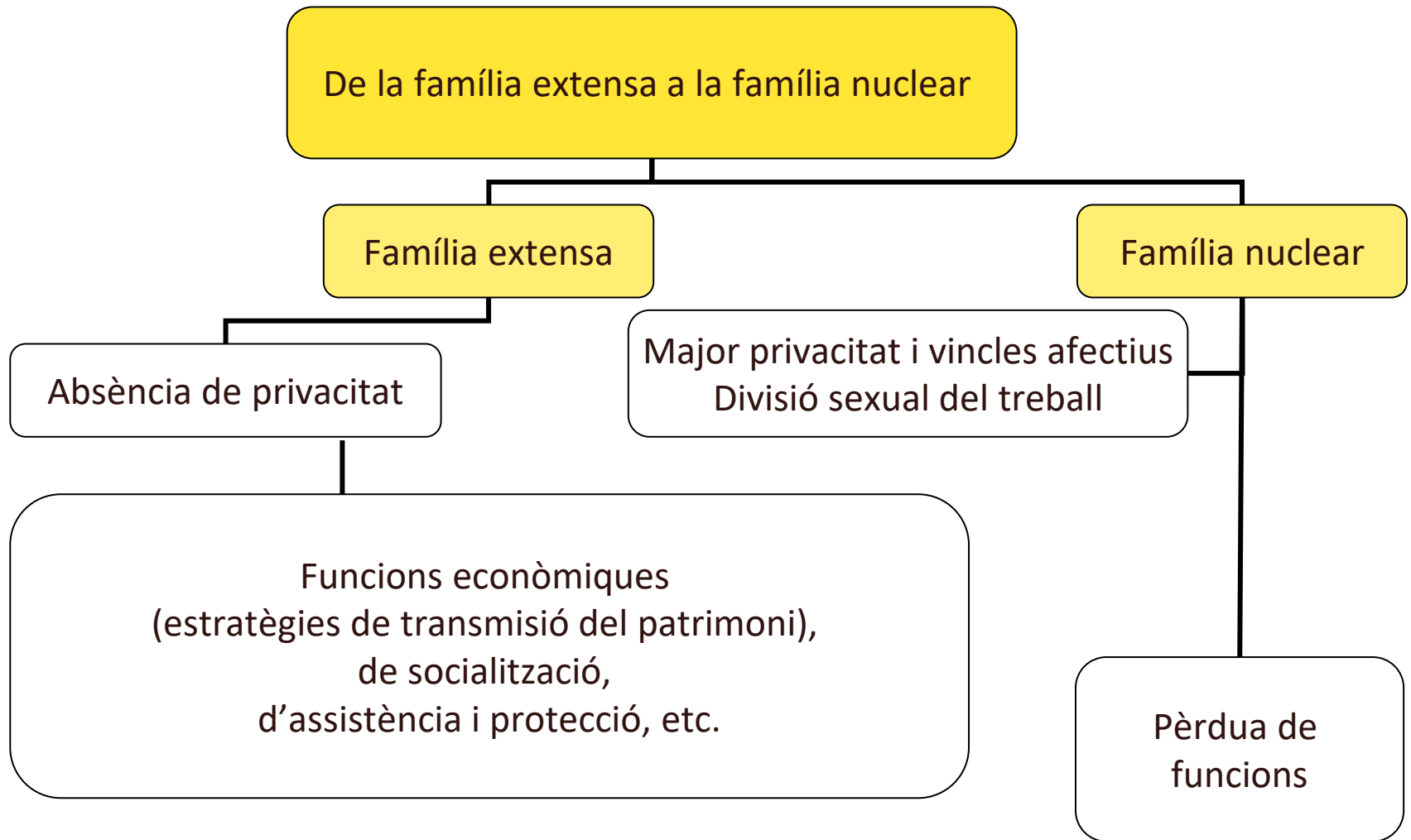
- Transicions familiars de la modernitat: una generalització en disputa



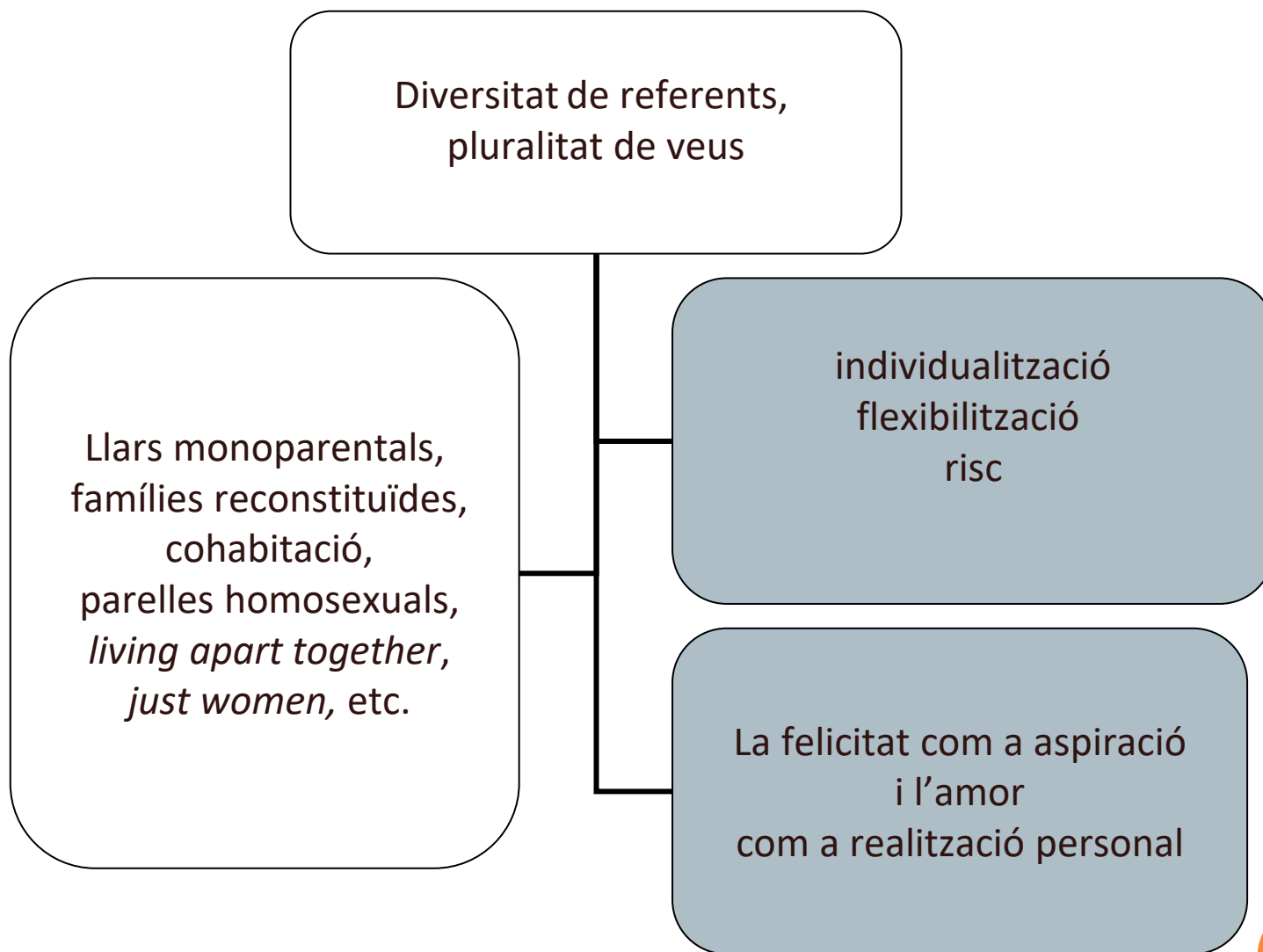
- Transicions familiars de la modernitat: una generalització en disputa



- Transicions familiars de la modernitat: una generalització en disputa



○ Transicions familiars de la segona modernitat





El camp econòmic

ELS TREBALLS

- El 'treball' és més que l' 'ocupació'

- **DISTINCIONS TERMINOLÒGIQUES**

- Productiu – reproductiu.
- Remunerat – no remunerat.
- El treball domèstic.



Recomanació de lectura: *David Graeber*



L'ORGANITZACIÓ PRODUCTIVA DEL TREBALL



1^a REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Mecanització impulsada per la màquina de vapor i l'energia hidràulica

2^a REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Producció en massa impulsada per la cadena de muntatge i l'electricitat

3^a REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Producció automatitzada impulsada per l'electrònica i la informàtica

4^a REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Producció flexible i empresa – xarxa, impulsades per l'ús de sistemes físics cibernètics

I REVOLUCIÓ INDUSTRIAL (1770–1870): ‘FACTORY SYSTEM’

- Innovacions tecnològiques
 - màquina de vapor → a la producció textil i als mitjans de transport
- Procés de producció i mercat de treball
 - Increment dels intercanvis comercials
 - Organització del treball en grans tallers (*factory system*)
 - Mecanització dels processos productius
 - Les fàbriques necessiten treball temporal: períodes d’ocupació i períodes d’atur (complet o parcial)
 - Ampli mercat de treballadors disponibles (incluits dones i xiquets-tes)
- De la heterogèneïtat a la homogèneïtat de la classe treballadora
- Pobresa generalitzada: perill social, vici – immoralitat (‘qüestió social’)



TRANSFORMACIONS QUE ES GENERALITZEN AL LLARG DE LA II REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

- Migracions **desplaçaments de la població** → ruptura lligams de parentiu
- **Extensió de la *família nuclear burgesa*, amb *divisió sexual del treball* entre parelles, com a model ideal**
- Contractació laboral de **treballadors individuals** i no d'unitats familiars
- Lluites obreres i acords empresarials → *salari familiar* (homes adults)
- Protecció del treball assalariat de dones i xiquets-es → expulsió de la producció pagada
- Nova *concepció social de la infància* → implantació de la ***escolarització obligatòria***
- Construcció *social de la **maternitat responsable*** ↔ definició de la feminitat (Betty Friedan, *la mística de la feminitat*)
- Separació política entre l'esfera pública i la privada ↔ *contracte social i contracte sexual*
- Drets civils i polítics circumscrits als homes adults de cada unitat familiar.



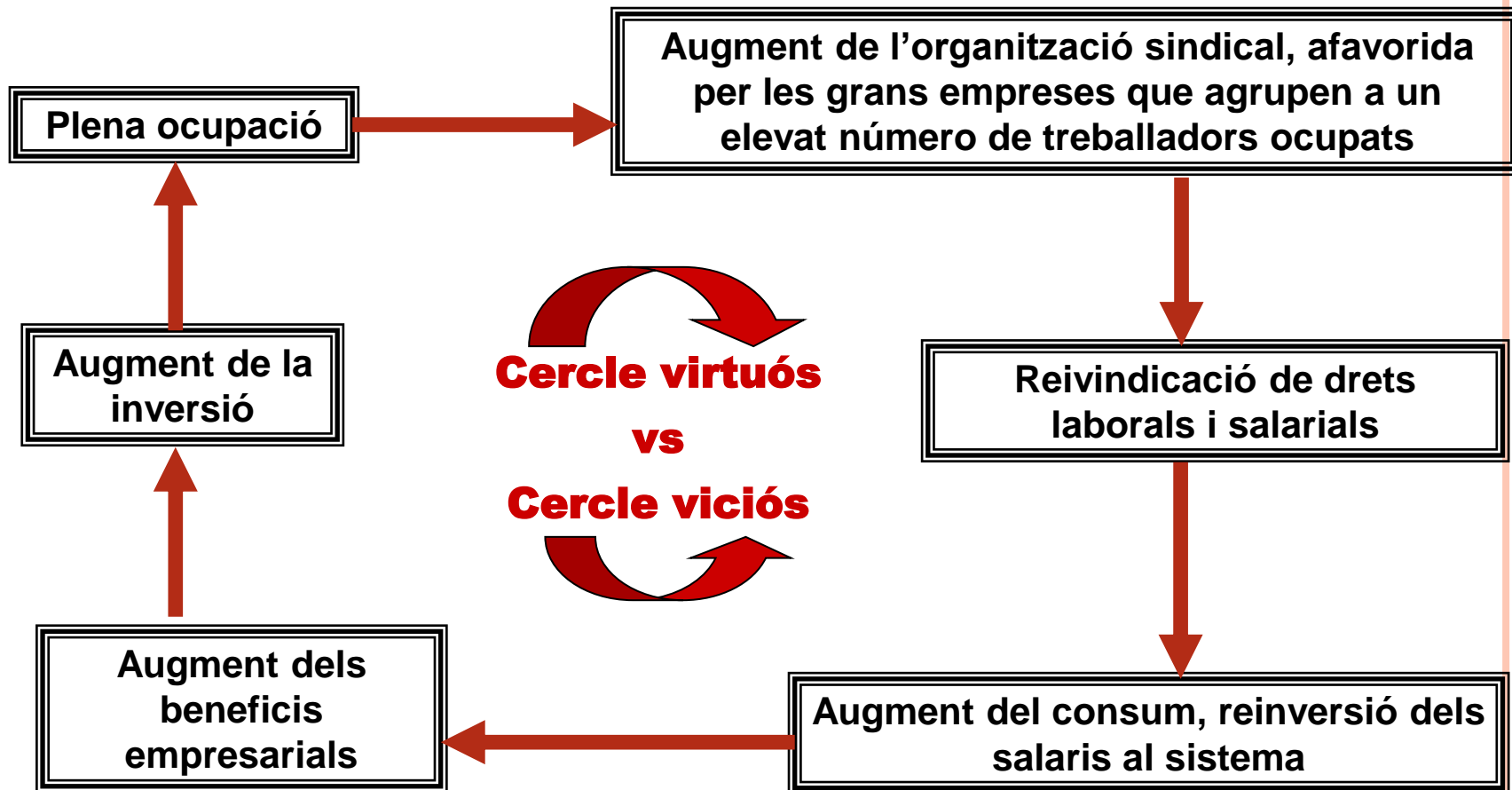
II REVOLUCIÓ INDUSTRIAL: EL FORDISME

- ❑ I FASE (1870 – 1945): producció de masses - Henry Ford
 - ‘Organització Científica del Treball’ (taylorisme) → cadena de muntatge i producció en sèrie. Aplicació intensiva d’energies no renovables al procés de producció i als mitjans de transport

- ❑ 1941 – ‘LA FÀBRICA MÉS GRAN DEL MÓN ES PARA’

- ❑ II FASE (1945 – 1973): model social de capitalisme estabilitzat en el qual l’economia s’organitza i regula per un consum massiu alimentat per la producció en massa. Implica:
 - Treball a temps complet, estable i permanent dels homes, per mantindre un nivell de consum de la població que permeta el manteniment de la producció i l’expansió econòmica
 - Presència de sindicats i de negociacions col·lectives que reforcen la seguretat en l’ocupació





**TREBALL PRODUCTIU I REPRODUCTIU
NO SUBJECTE A INTERCANVI MONETARI**

III REVOLUCIÓ INDUSTRIAL: POSTFORDISME FLEXIBLE I I+D

- A partir de 1973 a conseqüència de la crisi del petroli.
- S'observen els límits del sistema capitalista fins aquell moment
 - Incapacitat del sistema productiu de masses per adaptar-se a un mercat cada vegada més heterogeni.
- Comença un règim d'acumulació del capital caracteritzat per una **producció flexible** basada en l' **automatització**
 - Fer ús de màquines programables que poden controlar les seues pròpies operacions.
 - Ajustar la producció a grans o a xicotetes sèries.
- Emergència d'una economia – xarxa **flexible**, dinàmica, oberta, en expansió, ...



DIMENSIONS DE LA FLEXIBILITAT

- CONCEPTE: ***Flexibilitat*** estratègia empresarial que es manifesta en pràctiques concretes.
- OBJECTIU: ajustar la producció (i l'organització empresarial) a entorns canviants.
- PRÀCTIQUES laborals:
 - Externes (externalització productiva)
 - Internes
 - Temps (allargament o reducció de la jornada laboral)



DIMENSIONES DE LA FLEXIBILITAT



ARDEN LOS FOGONES

Jordi Cruz: "Los 'stagiers' nos dan su tiempo y nosotros, sabiduría"

El chef de Àbac defiende que sus becarios no cobren porque les da formación, techo y comida



IV REVOLUCIÓ INDUSTRIAL, REVOLUCIÓ 4.0

CIBER-INDUSTRIA INTEL·LIGENT

Big data i Intel·ligència artificial

Realitat augmentada i virtual

Internet de les coses

Simulació i personalització

CIBERMERCATS

Robòtica col·laborativa i sistemes ciberfísics

Impressió 3D i fabricació aditiva





El camp polític

L'ESTAT – NACIÓ MODERN

A partir de S. XVII, trobem el *poder centralitzat (soberà)*, que opera de manera permanent en tot el territori, mitjançant un *exèrcit i una burocràcia jerarquitzada*, d'acord amb un *ordenament jurídic formalitzat* que fa de les pròpies *institucions de govern l'única font legítima de l'ús de la violència i la força*



L'ESTAT – NACIÓ MODERN

ESTAT – NACIÓ LIBERAL: Revolucions burgueses del XVIII i del XIX instauren les democràcies formals:

- **Legitimació del govern de la majoria, llibertats públiques (drets de ciutadania: civils, polítics), control de l'acció del govern (procediments electorals i separació de poders), participació política mitjançant els partits polítics**
- ... sobre la base de l'articulació de la:

Divisió entre l'esfera pública i la privada

=

contracte social i contracte sexual



ESTAT LIBERAL I IDENTITATS NACIONALS

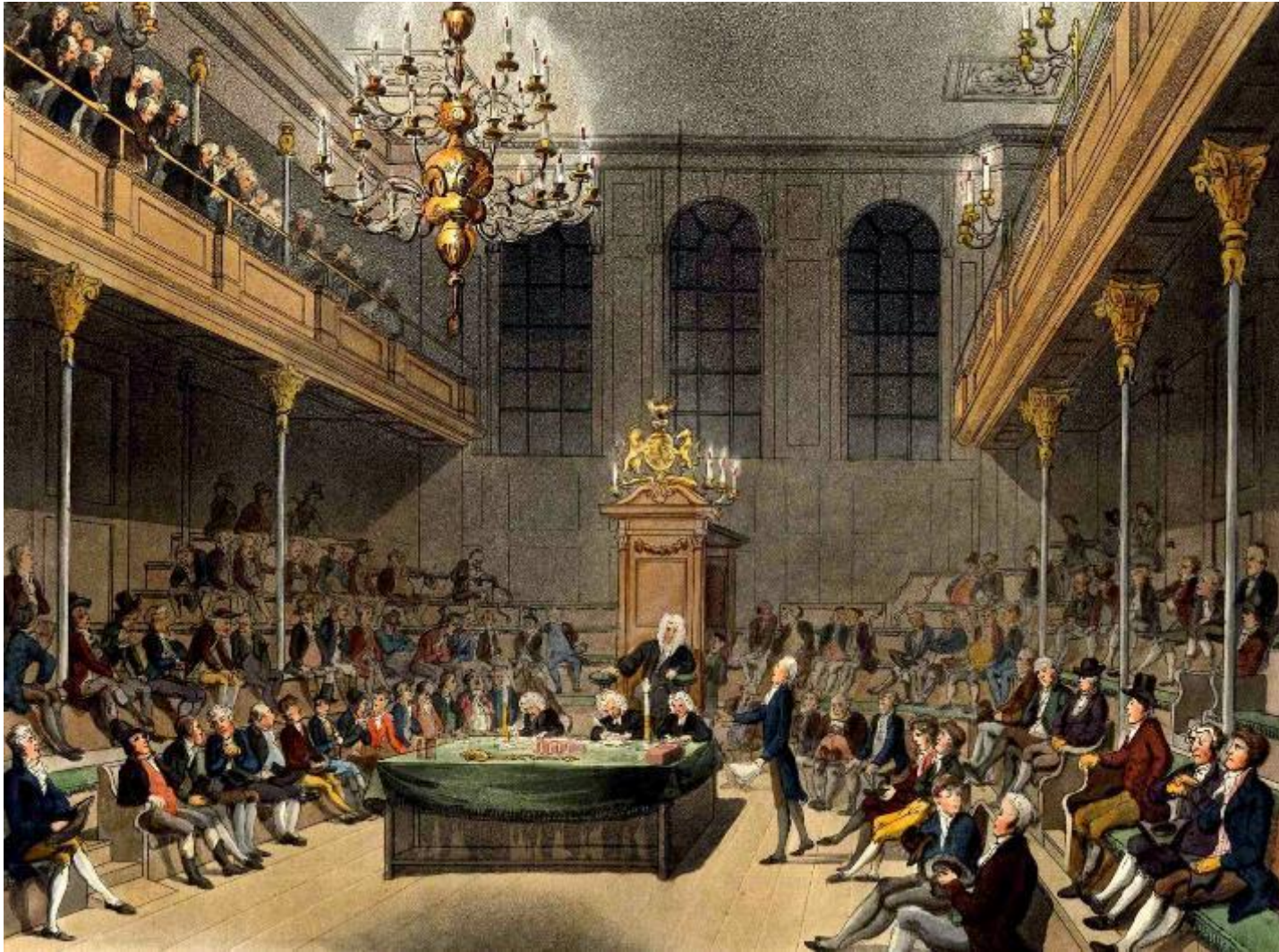
- Al S. XIX el concepte (romàntic) de nació i nacionalisme: eix de la construcció de les identitats col·lectives
- La identitat nacional, com a resultat de característiques distintives (territori comú, factors culturals i lingüístics compartits, sentiment de solidaritat basat en lligams ètnics - racials), reals, imaginaris o construïts. Serà el centre de la configuració de l'Estat

Nació: col·lectivitat que comparteix una identitat nacional i un destí polític col·lectiu

Nacionalisme: ideologia programàtica amb l'objectiu de construir un projecte estatal nacional

Estat: neutralitat del poder polític, igualtat abstracta (drets civils, polítics i socials) i homogeneïtat de la identitat col·lectiva

ESTAT LIBERAL I IDENTITATS NACIONALS



ESTAT DE BENESTAR

- ❑ De l'Estat liberal a l'Estat de benestar:
 - **Destrucció de les xarxes de solidaritat** pre-industrials + absència de mecanismes de protecció alternatius
 - **Consolidació de sindicats i partits polítics** de classe + Revolució soviètica (1917) ⇒ percebuts com a amenaça a l'ordre capitalista
 - Crisi del 29: es qüestiona la idea d' intervenció mínima de l'Estat en l'economia

- ❑ Antecedents: Legislació anglesa sobre pobres de 1601; Legislació social alemana del govern del canceller Bismark (1815 – 1898)

- ❑ Expansió vinculada a la 2^a fase de la II Revolució Industrial



ESTAT DE BENESTAR



UNA TIPOLOGIA DELS RÈGIMS DE BENESTAR

	Anglosaxó (Neo-liberal)	Socialdemòcrata	Continental
La família	Marginal	Marginal	Central
El mercat	Central	Marginal	Marginal
L' Estat	Marginal	Central	Subsidiari
Estat de Benestar – Solidaritat Predominant	Individual	Universal	Parentiu Corporativisme Estatisme
Lloc predominant de la solidaritat	Mercat	Estat	Família
Exemples modals	Estats Units	Suècia	Alemanya

Font: Esping-Andersen, Gøsta, *Fundamentos sociales de las economías postindustriales*, Barcelona, Ariel, pág. 115, 2000.

REFORMULACIONS RECENTS: EL RÈGIM DE BENESTAR MEDITERRÀNI

- El règim de benestar mediterràni: Espanya, Itàlia, Grècia, Portugal
 - Característica principal: el ‘Familiarisme’ (familisme)
 - Polítiques familiars limitades i inexistència de polítiques actives d’equitat de gènere
 - Preeminència del model “home sustentador” (cap de família – treball productiu i reproductiu remunerat – *BREAD WINNER*) ↔ “dona, esposa i mare” (treball productiu i reproductiu no remunerat – *HOUSEWIFE AND CARER*)
 - Reduïda participació laboral de les dones
 - Xarxes de benestar generacionals entre dones...



CRISI DE LEGITIMACIÓ DE L'ESTAT – NACIÓ MODERN

- ❑ Límits del model d'integració social fordista: vinculació ocupació estable i drets socials – crisi règims de benestar
 - Expansió de la zona de vulnerabilitat i exclusió social
 - Desigualtat d'oportunitats i d'accès al poder
- ❑ Límits de les democràcies formals: professionalització de la política, indiferència política, abstenció electoral, descens número de persones afiliades als partits polítics...
- ❑ El poder de les multinacionals i transnacionals per definir les regles de la economia mundial limiten les possibilitats per a la sobirania dels estats en materia econòmica.
- ❑ Aquesta (la sobirania econòmica) és una de les fonts clàssiques de la seua legitimitat.
- ❑ Traspàs del poder o influència local dels estats – nació a la escena mundial, però, simultàneament es produeix el resurgiment d'identitats col·lectives locals que demanen una presència política (els nacionalismes locals)

HERMANO LOBO

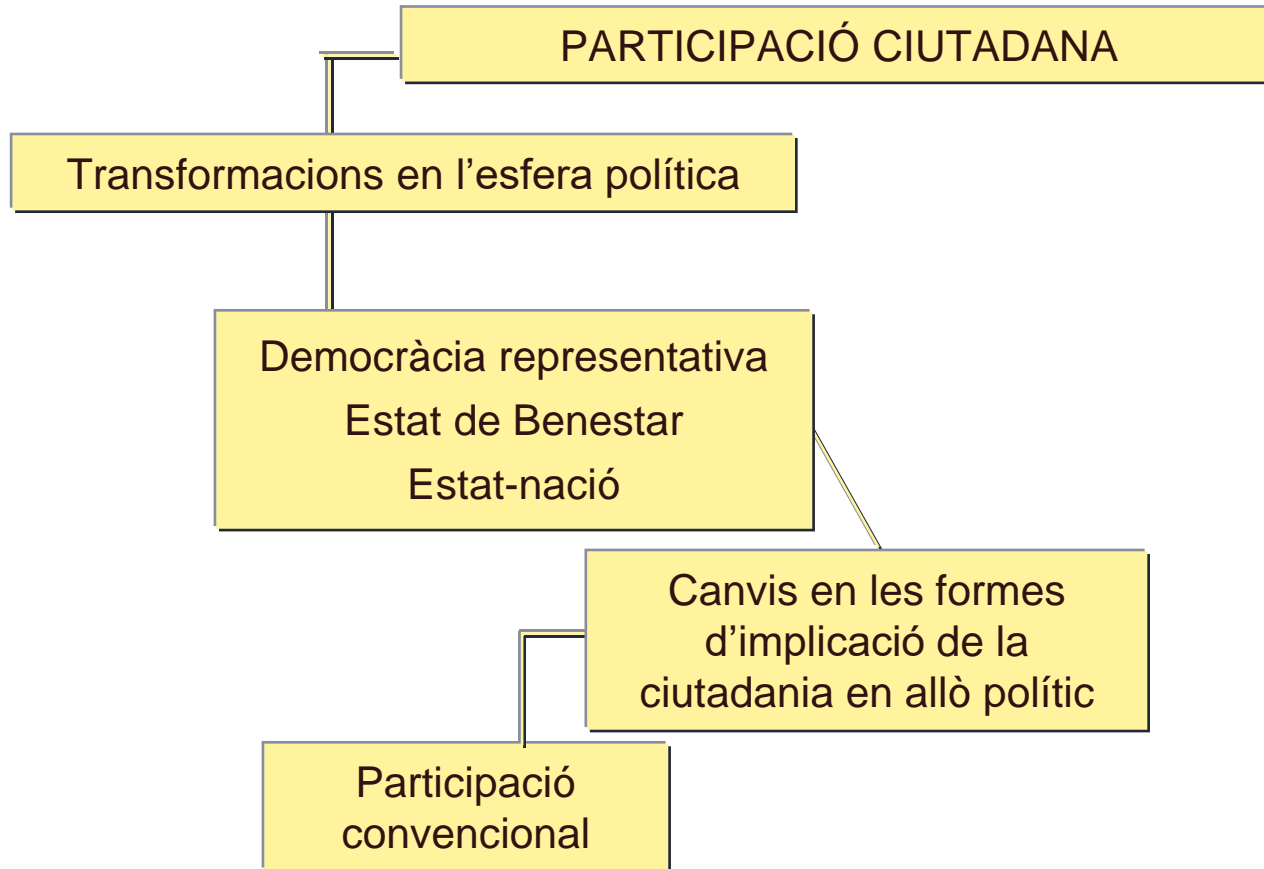
semanario de humor dentro de lo que cabe



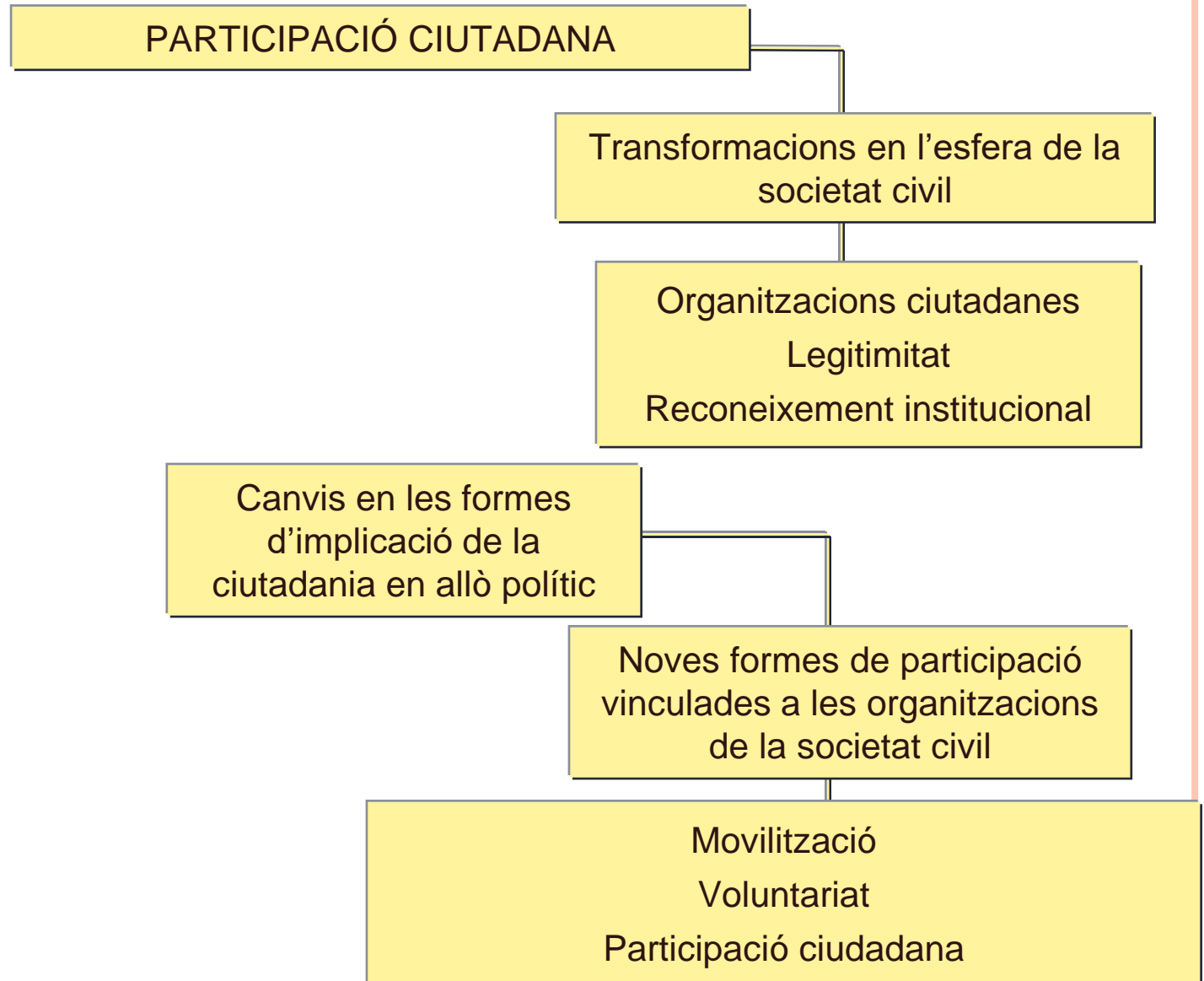
CRISI DE LEGITIMACIÓ DE L'ESTAT – NACIÓ MODERN



MOVIMENTS SOCIALS I PARTICIPACIÓ CIVIL: UN CAMP EN TRANSFORMACIÓ



MOVIMENTS SOCIALS I PARTICIPACIÓ CIVIL: UN CAMP EN TRANSFORMACIÓ





El camp cultural

CULTURA I CAMP CULTURAL

La cultura

- “Eixe tot complex que inclueix el coneixement, les creences, l’art, la moral, la llei, els costums i qualsevol altres capacitats i hàbits adquirits per l’home en quant membre de la societat” (E. Tylor, *Primitive Culture*, 1871)
- En sentit restringit → matriu compartida de codis d’interpretació (codis simbòlics) de la realitat i atribució col·lectiva de significats

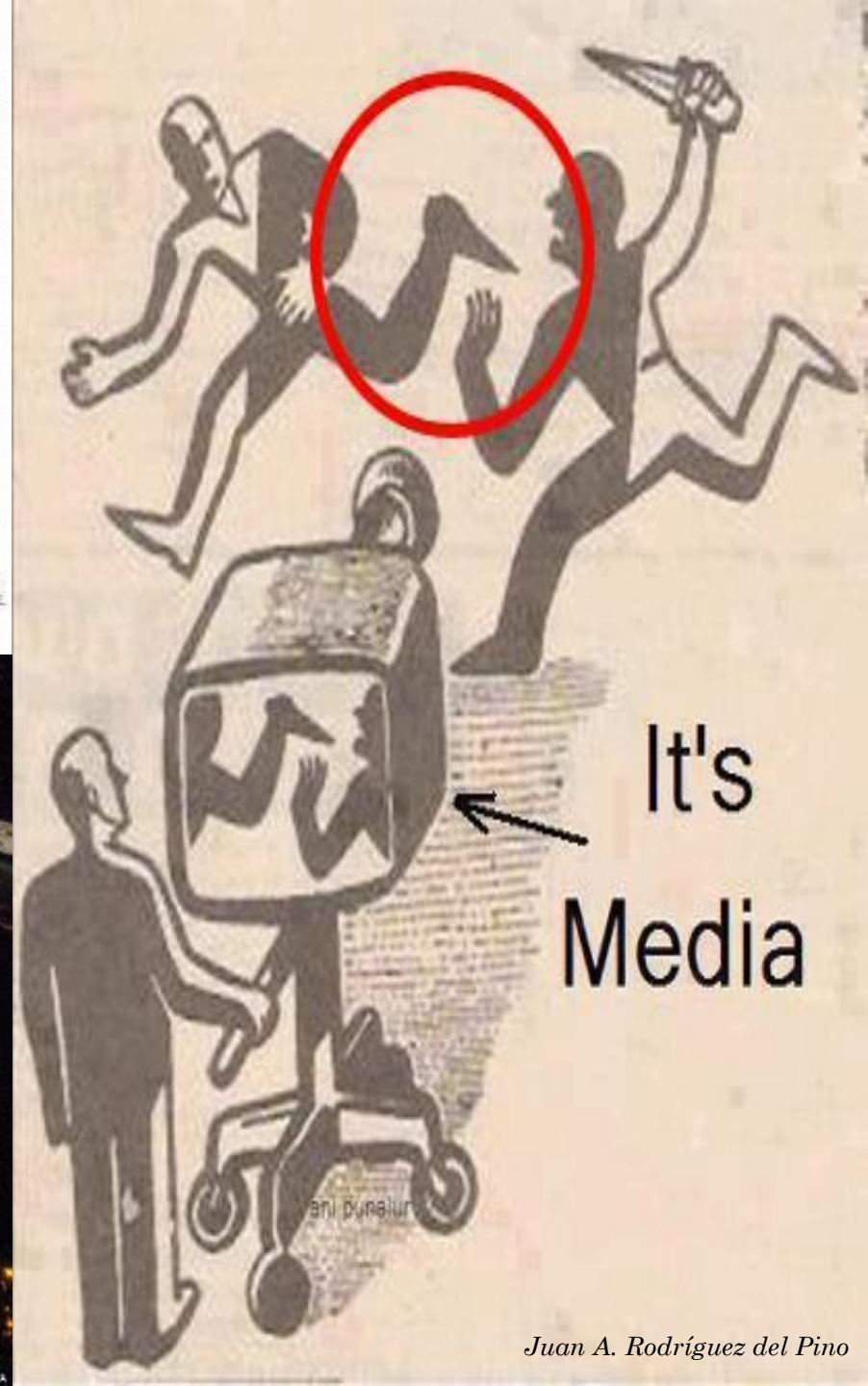
CULTURA I CAMP CULTURAL

- Camp cultural: clau per poder parlar de 'societat' →
 - Presiona per *persuadir* als individus de la bondat de la configuració institucional de l'ordre social existent.
 - S'organitza en conjunts d'institucions i relacions socials que fan possible l'activitat d'atribució de significats a les coses i d'assignació de sentit a l'experiència vital individual i grupal.
 - Permiteix la reproducció del sistema de normes, valors i creences socialment predominants.

Men in animation:



Women:



REPRODUCCIÓ SOCIAL, REPRODUCCIÓ CULTURAL

REPRODUCCIÓ SOCIAL: procés que permet la producció (de nou) de les condicions que assegurin la producció de les institucions, les relacions socials i les pautes de distribució desigual dels recursos socials

- Es localitza als quatre camps principals de l'estructura: el demogràfic, l'econòmic, el polític i el cultural
- Però, en societats de modernitat avançada, el camp cultural és clau per a la socialització, l'educació i la transmissió d'informació; però també la dissuasió i el control social



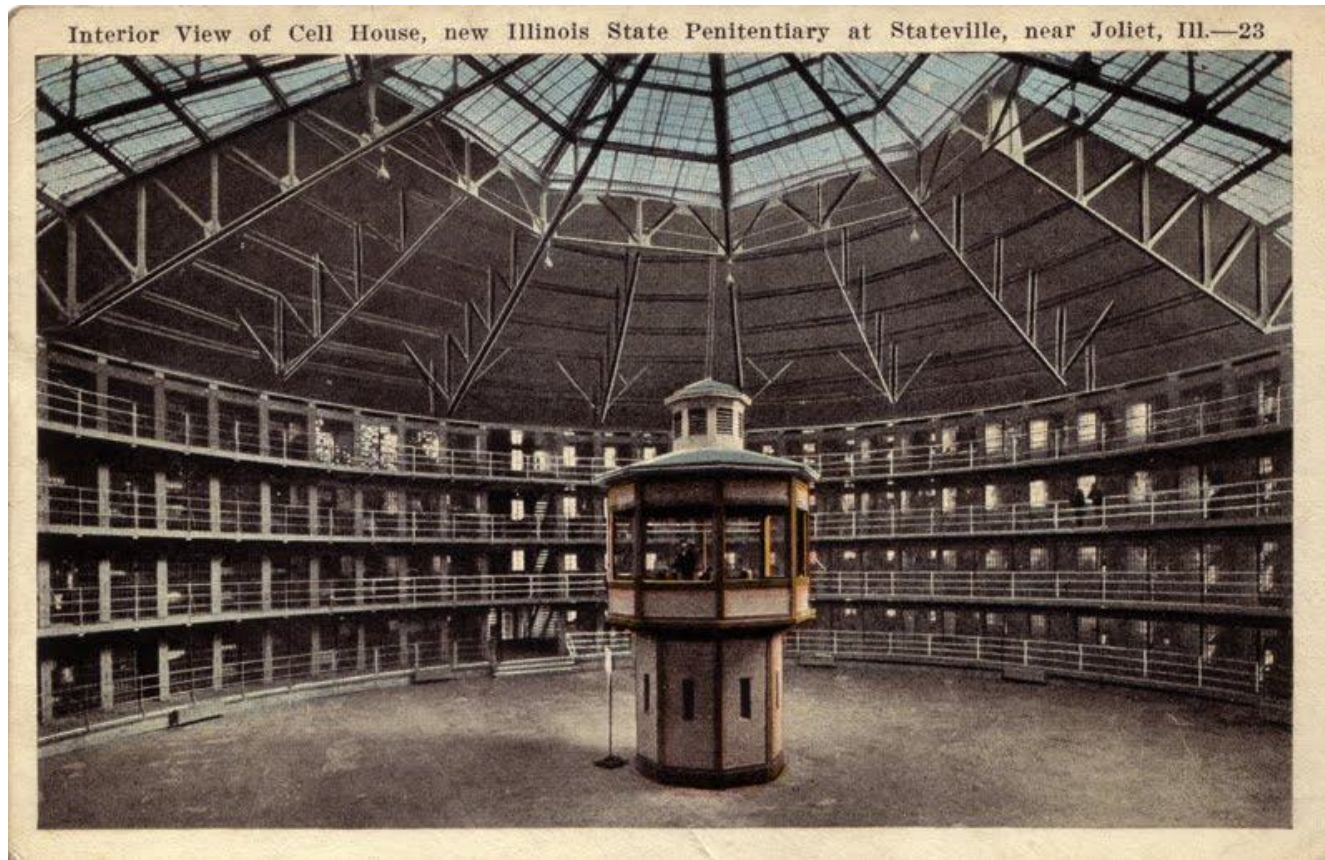
REPRODUCCIÓ SOCIAL, REPRODUCCIÓ CULTURAL

Camp cultural (o simbòlic) → REPRODUCCIÓ CULTURAL

- procés que permet la transmissió social de normes, valors i concepcions del món, mitjançant un doble mecanisme:
 - D'internalització (que orienta la construcció de les identitats personals i socials)
 - I, simultàniament, d'externalització (mediació dels actors socials en la seua reelaboració, recreació i invenció)



CONTROL SOCIAL, PANÒPTIC I INSTITUCIONS TOTALS



Principis: visibilitat i vigilància → “Aquesta casa de penitència podria dir-se **Panòptic** per a expressar en una sola paraula la seua utilitat essencial, que és *la facultat de vore amb la mirada tot quant es fa en ella*”

(Bentham (1989), *El Panóptico*. Madrid: La Piqueta, 37).

CONTROL SOCIAL, SOCIETATS DISCIPLINÀRIES I PANOPTISME

El *panoptisme* fa referència a l'extensió i generalització dels principis panòptics a altres institucions socials, en els quals la visibilitat i la vigilància (a partir de criteris racionals de classificació) foren el principal principi disciplinari.



PINK FLOYD - THE WALL - SONIDO ALTA CALIDAD

Accesible en <https://www.youtube.com/watch?v=Nlkugty2NDA>

CONTROL SOCIAL, TÈCNIQUES DE MODULACIÓ I PERSUASIÓ



elroto@inicia.es

Noves tecnologies de la comunicació i de la informació → eficàcia desconeguda fins al moment quant al control social de la població.

Micro-sistemes disciplinaris d'ajust centrats en la *precarietat* i el *ric* individualitzats

Deleuze: Modular amb el consens mitjançant tàctiques “blanes”, instal·lades en el terreny del privat (Deleuze, G. (1999). *Conversaciones 1972 – 1990*, Valencia, Pre-textos)

Gramsci: Substitució de la coerció per la persuasió per mantenir l'hegemonia de les classes dominants (Gramsci, A. (1977). *Antología*, Madrid, Siglo XXI)



CONTROL SOCIAL, TÈCNIQUES DE MODULACIÓ I PERSUASIÓ



Juan A. Rodríguez del Pino

elroto@inicia.es

Altres aportacions:

Jean Baudrillard: L'era de la *hiperrealitat* i dels *simulacres* s'alimenta de **imatges que defineixen la realitat**

Manuel Castells: *La societat xarxa* i el capitalisme global impulsen, com a **eix estratègic central**, el **control sobre els codis simbòlics** i el **processament de la informació**.



CONTROL SOCIAL, TÉCNIQUES DE MODULACIÓ I PERSUASIÓ

Nosaltres pensem en això



...Però el control social és més així...



Synopticon ('allò que es pot vore amb un ull') → Mathiesen (1997): no necessita coaccionar, indueix a mirar, SEDUEIX, focalitza la mirada de la societat - massa en els missatges



Coca-Cola, 1971 - 'Hilltop' | "I'd like to buy the world a Coke"

<https://www.youtube.com/watch?v=j65L6eB34m0>

Super-panòptic → Mark Poster (1996): Les xarxes, bases de dades, creen individus “inmovilitzats informàticament”; diferència respecte al

PANÒPTIC: *els subjectes observats proporcionen voluntàriament les seues dades* que s’ emmagatzenen

Un exemple són les ***cookies***



Interacciones entre usuarios 15m

<https://www.youtube.com/watch?v=H5w4amBIHj4&t=100s>

TEMA 3

SISTEMES D'ESTRATIFICACIÓ SOCIAL I LES SEUES DIMENSIONS

Concepte d' **ESTRATIFICACIÓ SOCIAL**

Per **ESTRATIFICACIÓ SOCIAL** entenem les desigualtats existents entre les diferents persones que integren una mateixa societat. En tota societat humana pot identificar-se una estructura social de certa complexitat. L'estructura social és la forma bàsica d'emmarcar i situar a una Societat.

Concepte d' **ESTRATIFICACIÓ SOCIAL**

L'estructura social general d'una societat està formada per un conjunt de subestructures interconnectades entre si, de maneres molt diverses (estructura de classes, de poder, econòmica, de població, ocupacional).

SISTEMES D'ESTRATIFICACIÓ SOCIAL

Trobem dos tipus:

OBERTS: Tots els individus podem canviar de posició social (en teoria la societat actual, amb el sistema democràtic).

SISTEMES D'ESTRATIFICACIÓ SOCIAL

Trobem dos tipus:

TANCATS: Els individus no tenen mobilitat, (en l'esclavitud qui naixia esclau moria esclau).

LA MOBILITAT SOCIAL

La MOBILITAT és la possibilitat dels individus de canviar la seua posició social; és a dir, moviments d'individus o grups entre diferents posicions socioeconòmiques.

LA MOBILITAT SOCIAL

La MOBILITAT és la possibilitat dels individus de canviar la seua posició social; és a dir, moviments d'individus o grups entre diferents posicions socioeconòmiques.

Podem parlar de dos tipus:

MOBILITAT VERTICAL: ascens o descens en l'escala socio-econòmica.

LA MOBILITAT SOCIAL

La MOBILITAT és la possibilitat dels individus de canviar la seua posició social; és a dir, moviments d'individus o grups entre diferents posicions socioeconòmiques.

Podem parlar de dos tipus:

MOBILITAT VERTICAL: ascens o descens en l'escala socio-econòmica.

MOBILITAT HORIZONTAL: ens referim a canvis geogràfics, transllat de lloc (per canvi de treball o procés migratori).

DESIGUALTAT *versus* SUPERACIÓ

- Pep es manté actiu treballant als seus 85 anys.
- Anna té tres treballs per a mantindre als seus fills.
- Lluís als seus 7 anys, camina 8 Km., amb pluja o sol, per anar a l'escola.

ROMANTITZACIÓ DE LA POBRESA

La mobilitat es sol estudiar de dues maneres:

De manera **intrageneracional**: estudia els canvis a la vida d'una persona.

La mobilitat es sol estudiar de dues maneres:

De manera **intrageneracional**: estudia els canvis a la vida d'una persona.

De manera **intergeneracional**: mobilitat entre generacions.
Estudia fins a quin punt hi ha hagut mobilitat entre les generacions d'una mateixa família.

Conceptes bàsics en relació a l'Estratificació Social

Els éssers humans en les seues relacions socials, ja siga als grups o a les institucions, **exerceixen diversos papers i ocupen posicions socials diferents.**

Existeixen, per tant, dos conceptes de gran importància:

a) *El rol i*

b) *L'estatus.*

EL ROL SOCIAL

El rol és el conjunt d'activitats realitzades per un individu en el desenvolupament de la seua vida social,

Va adreçat a una específica funció social d'acord amb normes de conducta establides.

Al llarg de la seua vida una persona pot exercir una quantitat innombrable de rols,

molts dels quals es realitzen en un mateix període o moment de la seua existència.

EL ROL SOCIAL

Per exemple, una dona que pot exercir simultàniament els següents rols:

mare,

esposa,

mestressa de casa,

empleada d'oficina,

membre actiu d'un club de cultura i

militant d'un sindicat.....



EL ROL SOCIAL

L'acompliment d'aquests rols canvia per diferents factors,

Per exemple, la cultura: No és el mateix ser mare a Espanya, que a Ruanda, el context és molt diferent i una mare, malgrat ser “mamà” en totes dues parts, la seua conducta serà diferent.



Existeixen certes normes culturals que impedeixen que determinats rols siguen exercits per la mateixa persona, per exemple, l'Església Catòlica prohibeix que els retors estiguen casats.

L'ESTATUS

L'estatus defineix la posició social que un individu ocupa en la societat i especialment dels grups socials dels quals forma part, incloent les expectatives de conducta que els altres esperen d'ell pel fet de tindre una "X" posició.

L'estatus és també **conseqüència de la cultura i de factors socials i econòmics**.

A més a més, l'estatus d'una persona **vindrà definit en relació amb altres persones** creant una identificació social on s'involucren:

El prestigi,

La dignitat,

La categoria i

El reconeixement.



L'ESTATUS

Amancio Ortega (INDETEX) o Florentino Pérez (REAL MADRID – ACS), gaudeixen d'un determinat estatus social (independentment de la seua personalitat).

La societat espera unes determinades conductes fixes (no gaire específiques), que poden variar considerablement segons la mena de cultura.



L'ESTATUS

Per exemple, per a algunes societats, un candidat a la presidència pot tindre un estatus molt alt i s'esperen determinades conductes i actituds d'ell quan siga president, per això, quan un “ídol el poble” no compleix les expectatives de la gent, o en alguns casos, arriba a fer tot el contrari a les conductes esperades, sorgeix de la decepció social.



Els rols que s'exerceixen i l'estatus que s'ocupa,

van relacionats amb una forma de vida que **involucra els nivells de:**

- ✓ **riquesa,**
- ✓ **autoritat i**
- ✓ **poder.**

Però també hi ha els qui exerceixen rols i ocupen estatus que no representen cap d'aquestes tres característiques.

Els rols que s'exerceixen i l'estatus que s'ocupa,

van relacionats amb una forma de vida que involucra els nivells de:

- ✓ **riquesa,**
- ✓ **autoritat i**
- ✓ **poder.**

Però també hi ha els qui exerceixen rols i ocupen estatus que no representen cap d'aquestes tres característiques.

Això fa que sorgisca el que es coneix com a “diferenciació social” i està present entre els individus que formen part d'una mateixa societat.

<https://www.rtve.es/noticias/20190121/pobreza-se-hereda-familia-pocos-ingresos-tarda-cuatro-generaciones-llegar-media/1872049.shtml>

Les societats en totes les seues èpoques, han observat aquestes diferències socials.

Però, quines causes originen tals diferències en les maneres de vida, en la riquesa?

Per què uns guanyen més que uns altres?

A què es deu que algunes persones tinguen poder i autoritat sobre uns altres si suposadament davant de l'Estat tots som iguals?

Les societats en totes les seues èpoques, han observat aquestes diferències socials.

Però, quines causes originen tals diferències en les maneres de vida, en la riquesa?

Per què uns guanyen més que uns altres?

A què es deu que algunes persones tinguen poder i autoritat sobre uns altres si suposadament davant de l'Estat tots som iguals?

Resposta: La riquesa pot durar molts anys, fins i tot, més que la durada de la vida d'una persona ja que es pot “transmetre”.

Les societats en totes les seues èpoques, han observat aquestes diferències socials.

Però, quines causes originen tals diferències en les maneres de vida, en la riquesa?

Per què uns guanyen més que uns altres?

A què es deu que algunes persones tinguen poder i autoritat sobre uns altres si suposadament davant de l'Estat tots som iguals?

Resposta: La riquesa pot durar molts anys, fins i tot, més que la durada de la vida d'una persona ja que es pot “transmetre”.



Juan A. Rodríguez del Pino

Les societats en totes les seues èpoques, han observat aquestes diferències socials.

Però, quines causes originen tals diferències en les maneres de vida, en la riquesa?

Per què uns guanyen més que uns altres?

A què es deu que algunes persones tinguen poder i autoritat sobre uns altres si suposadament davant de l'Estat tots som iguals?

Resposta: La riquesa pot durar molts anys, fins i tot, més que la durada de la vida d'una persona ja que es pot “transmetre”.



Juan A. Rodríguez del Pino



Certes característiques **es poden heretar** i que dure per moltes generacions. El sistema d'estratificació social és utilitzat per les societats on **els estatus socials estan ordenats** jeràrquicament sense que es pugui moure.

Certes característiques **es poden heretar** i que dure per moltes generacions. El sistema d'estratificació social és utilitzat per les societats on **els estatus socials estan ordenats** jeràrquicament sense que es pugui moure.

Basant-se en diferents factors, s'han desenvolupat al llarg de la història diversos sistemes d'estratificació social. Alguns d'aquests factors són:

- *la religió,*
- *els avanços tecnològics,*
- *les normes socials,*
- *els valors culturals, etc.*

Ordre social, diferenciació i desigualtat social.

L'estratificació social

Diferenciació social

- Els individus tenen **diferents qualitats personals** (sexe, edat, força, habilitat per a fer determinades tasques...), i **desenvolupen diferents rols socials...**
- *Les diferències* **NO** impliquen una ordenació jeràrquica de rols o qualitats personals

+ complexitat (tecnològica, social...) + divisió del treball + diferenciació social

Ordre social, diferenciació i desigualtat social.

L'estratificació social

Desigualtat social

- Els individus tenen un **accés desigual als recursos, bens, serveis i posicions socials que la societat considera més valuossos**
- Aquest accés desigual **es justifica socialment** (procés de legitimació) a partir de les diferències existents
- Es vincula amb les diferents posicions que els individus i els grups ocupen en l'estructura social

De les diferències a les desigualtats

- **L'espai social**, definit com el **conjunt de les posicions socials des de les que es desenvolupen les pràctiques possibles, es l'espai de les diferències**
- Les diferències, ordenades, jerarquitzades (d'alt, baix, al mitg; dintre, fora, entre...), *relacionals* (nosaltres no sòm com vosaltres) fan de l'espai social l'*espai de les desigualtats*
- La *legitimació de les desigualtats a partir de diferències complementaries* (biològiques, com la edat, el sexe, o altres tipus)
- **Les desigualtats socials**, establides sobre diferències socialment significatives, **injecten ordre dins del atzar de la vida**, *ordenen l'espai social*
- Permiteix reduir la incertesa i classificar, mesurar, contar → L'*espai social* és un espai estriat, *ordenat, classificat*, que *permet la mesura*, la comptabilitat de les seues unitats
- Es fa **mitjançant la producció i reproducció de 'fronteres', que separen a uns d'altres i creen portes d'accés diferencial als recurssos** que una determinada societat considera valuosos

Factors per a la classificació dels sistemes d' estratificació

1. **RANG**. grau d'apertura o tancament normatiu entre uns grups i altres; possibilitats de mobilitat social

- **mobilitat horitzontal**: entre posicions del mateix rang.
- **mobilitat vertical**: des d'un rang a un altre (sentit ascendent o descendent)
- **mobilitat inter-generacional**: quan la posició al rang de la generació dels fills canvia respecte a la generació dels pares.
- **mobilitat intra-generacional**: quan la posició al rang d'una determinada generació canvia al llarg del temps.

Factors per a la classificació dels sistemes d' estratificació

2. **UBICACIÓ**: cómo es situen les persones a un determinat rang

- **L'ADSCRIPCIÓ**, quan la ubicació en un grup, classe o estrat és heretada.
- **EL MÉRIT**, quan la ubicació en un grup depén de factors que els individus poden, en certa mesura, controlar i modificar.

3. **FORMES DE LEGITIMACIÓ**, arguments i motivacions, creences i ideologies, que fan que es considere adequat i correcte ('normal' i 'natural') que un determinat grup social es situe en un rang i no en altre

- Tradició, costum
- Ideologia religiosa o laica
- Sanció legal

4. **FUNDAMENTS DE LA DESIGUALTAT**, dimensions en les que es fonamenta la desigualtat entre uns rang i altres; hi ha inter-dependència, però sol predominar un factor

- Econòmic (renta, riquesa...)
- Honor, estatus, prestigi
- Poder (polític, militar, burocràtic)

Diferents sistemes de estratificació social

Sistema esclavista

- **Uns (esclaus) són 'propietat' d'altres (amos)**
- **Diferents períodes** històrics
 - Grans imperis agraris (Egipte, Roma) i Grècia clàssica: no sempre basat en l' adscripció i amb cert grau d'apertura
 - Època colonial dels segles XVIII y XIX (EE.UU., Latinoamèrica): basat en l' adscripció
 - A l'actualitat
- **Gran variabilitat:** vinculació a una determinada configuració política i econòmica (*polis* grega, capitalisme esclavista...)
- **Legitimació**
 - Ideologia → **justificació essencialista:** 'humà' – 'bestia'; **justificació política:** 'estranger', 'enemic vençut'; **justificació racial:** 'inferioritat de certes races'...
 - Legal: L'estatut d'esclavitud és incompatible amb els drets de ciutadania

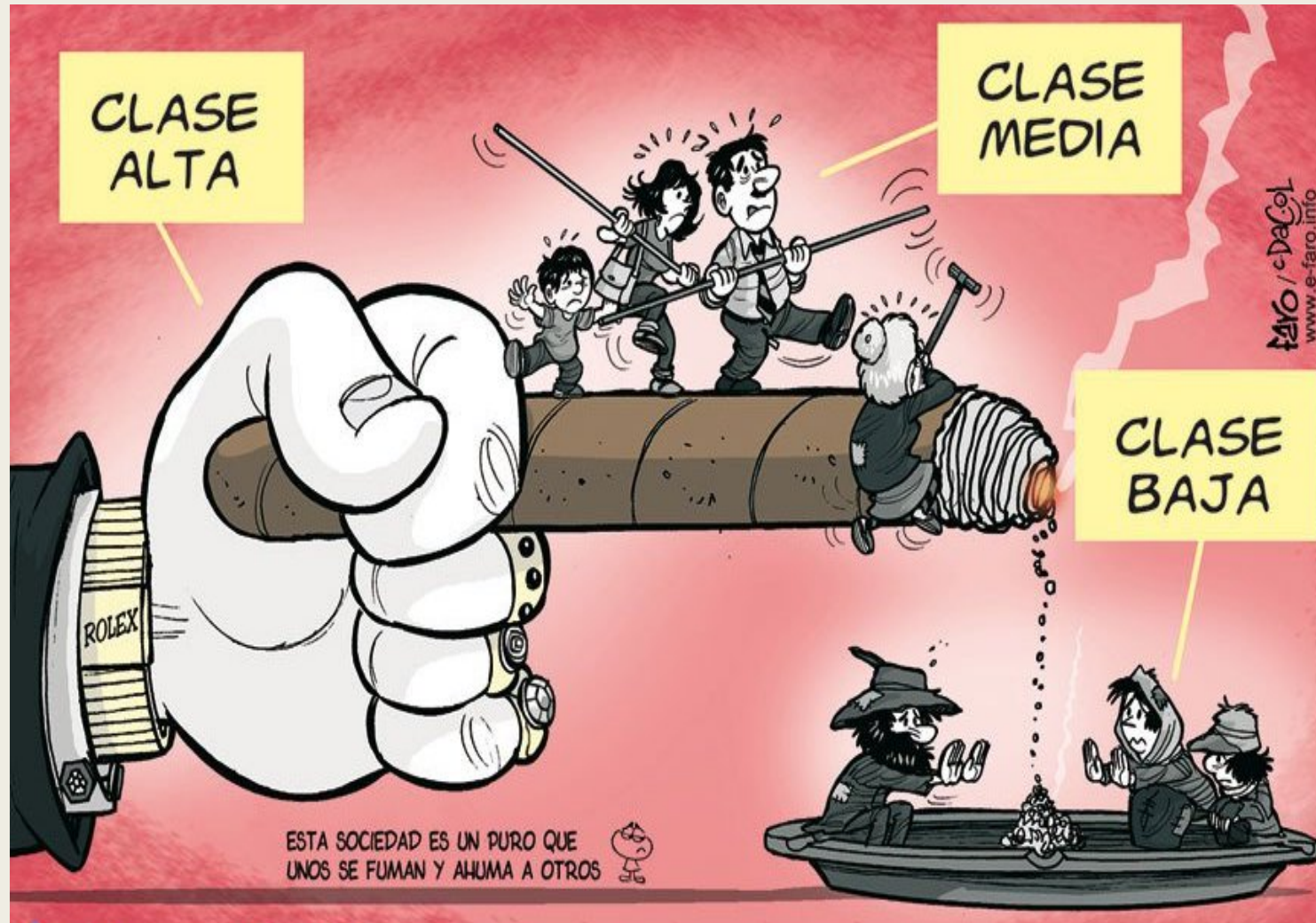
Sistema de castes

- **Basat en l' adscripció** i en un **tancament normatiu** rigit en allò relatiu a l'accés als rangs
- Tipus més pur en la India; també va existir al Japó feudal
- Sistema de castes en la India
 - Casta (expressió portuguesa) = raça, estirp de pura sang.
 - Varna: 4 categories diferents (*brahmans* i *intocables* estan fora de aquestes categories)
 - Jati: grups definits localment dins dels quals s'organitzen els Varna
 - Kharma: ensenya en quina casta esteu
 - Dharma: ensenya com s'ha de viure moralment en funció del Kharma
- **Elevat grau de desigualtat, forta institucionalització de prohibicions i prescripcions** (matrimoni, divisió del treball...)
- **Legitimació**: ideologia religiosa vinculada a la reencarnació.

Sistema estamental

- **Estaments** ⇒ grups socials amb situacions jurídiques, obligacions i privilegis especials
- Tipus característic: Alta Edat Mitjana d' Europa Occidental
 - **Basat en l'adscripció, però amb certes possibilitats de mobilitat social** (matrimoni, ingrés en l'església, compra o donació de títols nobiliaris...)
 - Vasallatge: diferents obligacions i drets
 - Aristocràcia i nobles
 - Clergat
 - Tercer estat (plebeus, serfs, camperols lliures, mercaders i artesans)
- Legitimació
 - Ideologia religiosa: la **desigualtat com a fenomen natural** derivat del ordre diví.
 - Legal: fonamentada en els principis del vasallatge entre 'senyor' i 'serf', sanciona diferents obligacions i drets dins de cada estament.

SISTEMA DE CLASSES



SISTEMA DE CLASSES

- Grups socials definits a partir de la **posició socioeconòmica** que ocupen a l'estructura social
- **Vinculat al procés de industrialització**
- Revolució industrial i raó natural burgesa
 - Igualtat política – contracte social (exclueix a dones i esclaus)
 - Desigualtat econòmica i llibertat
 - La igualtat política pot coexistir amb la desigualtat material perquè la producció de recursos, intercanvis i distribució no es planteja com una qüestió política, sino econòmica, vinculada al creixement de 'la riquesa de les nacions', al progrés de la Humanitat
- **Combina l'adscripció i l'assoliment**; més apertura que altres sistemes d'estratificació.
- **Legitimació**
 - Justificació ideològica (meritocràcia, igualtat d'oportunitats)
 - Legal: principis de llibertat i igualtat front a la llei del 'ciudadà'

Factors d' estratificació en societats de la modernitat avançada

El sistema de classes **articula la igualtat formal i la desigualtat d'accés als recursos** socialment més valuosos. Combina:

- Factors basats en l'adscripció
 - Sexe - Gènere
 - Edat - Generació
 - Raça - Etnia
 - Territori - Nació



Factors d'estratificació en societats de la modernitat avançada

El sistema de classes **articula la igualtat formal i la desigualtat d'accés als recursos** socialment més valuosos. Combina:

- Factors basats en l'adscripció
 - Sexe - Gènere
 - Edat - Generació
 - Raça - Etnia
 - Territori – Nació
- **Factors basats en l'adquisició (assoliment)**
 - Ocupació - Classe social



Factors d'estratificació en societats de la modernitat avançada

El sistema de classes **articula la igualtat formal i la desigualtat d'accés als recursos** socialment més valuosos. Combina:

- Factors basats en l'adscripció
 - Sexe - Gènere
 - Edat - Generació
 - Raça - Etnia
 - Territori – Nació
- **Factors basats en l'adquisició (assoliment)**
 - Ocupació - Classe social
- Classe social: agrupació d'individus amb una posició social pareguda que comparteixen interessos polítics i econòmics



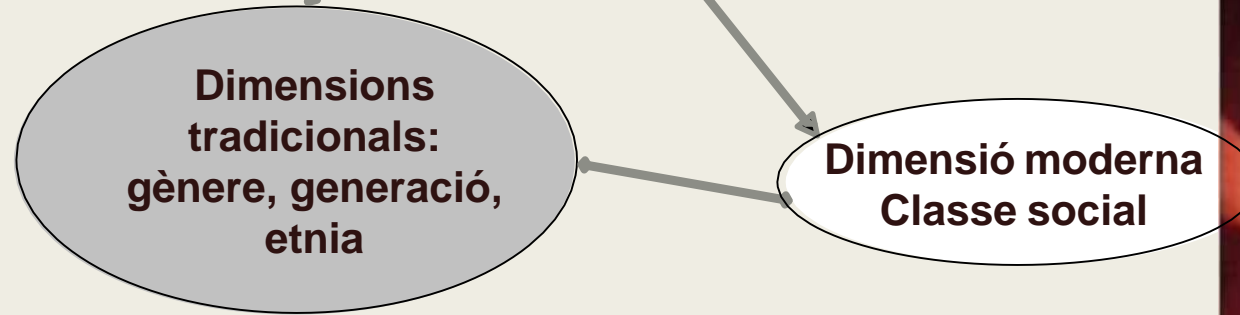
Factors d'estratificació en societats de la modernitat avançada

El sistema de classes **articula la igualtat formal i la desigualtat d'accés als recursos** socialment més valuosos. Combina:

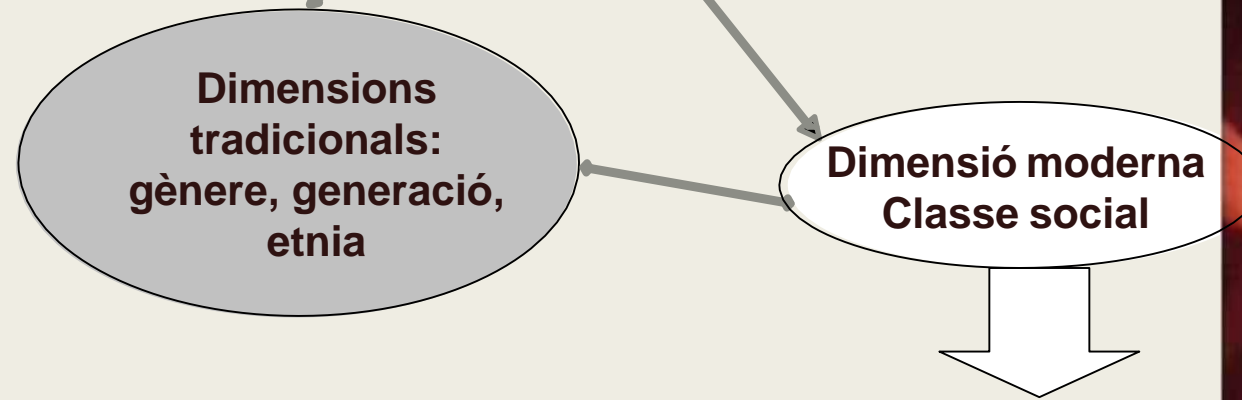
- Factors basats en l'adscripció
 - Sexe - Gènere
 - Edat - Generació
 - Raça - Etnia
 - Territori – Nació
- **Factors basats en l'adquisició (assoliment)**
 - Ocupació - Classe social
- Classe social: agrupació d'individus amb una posició social pareguda que comparteixen interessos polítics i econòmics
- Possició de classe \Rightarrow en general, dependeix de:
 - L'estructura ocupacional
 - L'estructura d'autoritat
 - L'estructura de la propietat



CAPITALISME I MODERNITAT
CONCEPTES ORGANITZADORS EN L' ANÀLISI DELS SISTEMES DE
ESTRATIFICACIÓ CONTEMPORÀNIS



CAPITALISME I MODERNITAT
CONCEPTES ORGANITZADORS EN L' ANÀLISI DELS SISTEMES DE
ESTRATIFICACIÓ CONTEMPORÀNIS

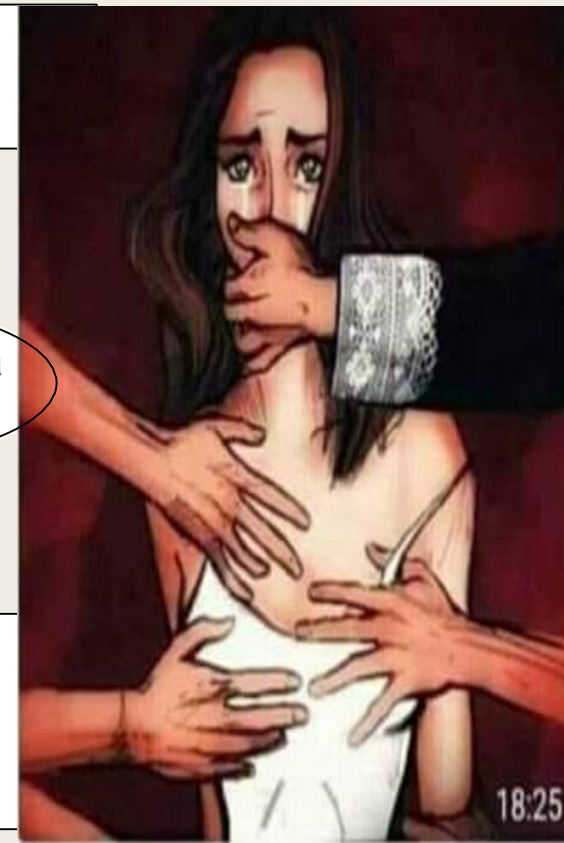
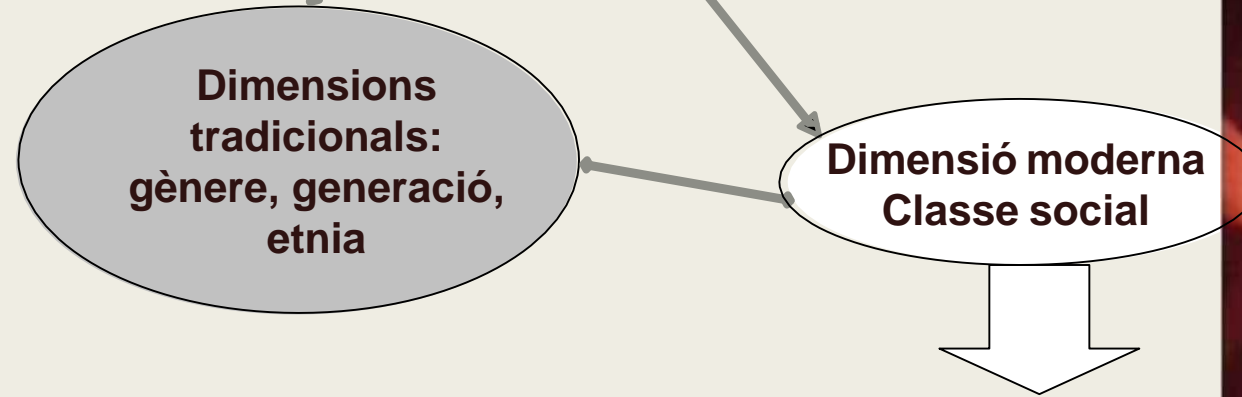


Igualtat 'natural', jurídica, i raó *burguesa*

Definició de les desigualtats vinculades al sistema de producció, intercanvi i distribució com no polítiques: la igualtat política coexisteix amb la desigualtat material



CAPITALISME I MODERNITAT
CONCEPTES ORGANITZADORS EN L' ANÀLISI DELS SISTEMES DE
ESTRATIFICACIÓ CONTEMPORÀNIS



Igualtat 'natural', jurídica, i raó *burguesa*

Definició de les desigualtats vinculades al sistema de producció, intercanvi i distribució com no polítiques: la igualtat política coexisteix amb la desigualtat material

Justificació

Òptica neoliberal: les desigualtats materials propicien la innovació i l'avanç tecnològic. *El capitalisme és dinàmic perquè és desigual*

Funcionalisme estructural: consens respecte a la complementarietat interdependent entre diferents estrats socials

La igualtat d' oportunitats és una poderosa justificació de la desigualtat: la desigualtat dels talents personals no dels processos socials estructurats

Diferències del sistema de classes respecte a altres sistemes d'estratificació social

- Perteneixer a una classe social no depèn de la tradició, la costum o una norma legal

Diferències del sistema de classes respecte a altres sistemes d'estratificació social

- Perteneixer a una classe social no depèn de la tradició, la costum o una norma legal
- La classe social en la que s'inscriu un individu és una **'adquisició'**, no una cosa vinculada rígidament amb l'adscripció →
 - combinació d'adscripció – assoliment; major apertura que en altres sistemes, més possibilitats de mobilitat social – en principi.

Diferències del sistema de classes respecte a altres sistemes d'estratificació social

En altres sistemes, les desigualtats s'expressen mitjançant relacions personalitzades (drets i obligacions) entre senyor i serf, amo i esclau...

* Volem anar contra el sistema, però “*qui* és el sistema?”

Diferències del sistema de classes respecte a altres sistemes d'estratificació social

En altres sistemes, les desigualtats s'expressen mitjançant relacions personalitzades (drets i obligacions) entre senyor i serf, amo i esclau...

El sistema de classes opera principalment mitjançant relacions impersonals i abstractes a gran escala (relacions de producció i consum, tendències macro-econòmiques, complexes fabrils i burocràtiques, empreses - xarxa...)*

* Volem anar contra el sistema, però “*qui* és el sistema?”

Diferències del sistema de classes respecte a altres sistemes d'estratificació social

En altres sistemes, les desigualtats s'expressen mitjançant relacions personalitzades (drets i obligacions) entre senyor i serf, amo i esclau...

El sistema de classes opera principalment mitjançant relacions impersonals i abstractes a gran escala (relacions de producció i consum, tendències macro-econòmiques, complexes fabrils i burocràtiques, empreses - xarxa...)*



Però, On estan les persones dolentes?

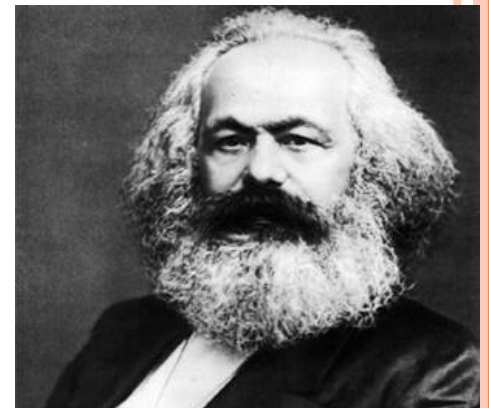
* Volem anar contra el sistema, però “*qui* és el sistema?”

TEMA 4

PRINCIPALS FACTORS D'ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L'ANÀLISI DE LES CLASSES SOCIALS.

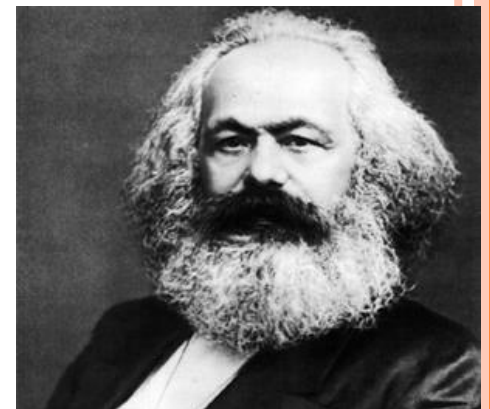
4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: K. MARX I LA PERSPECTIVA CRÍTICA DEL CONFLICTE.

- Per a Marx **la base de les societats humanes està en el conflicte i la dominació de classe.**



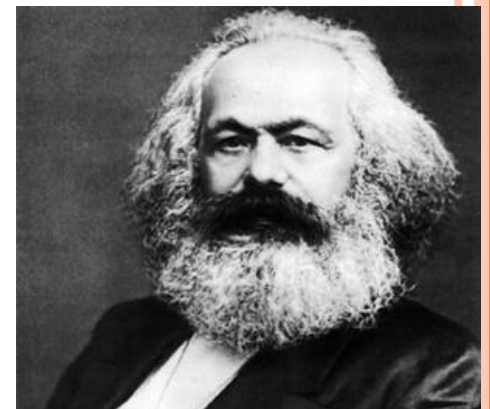
4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: K. MARX I LA PERSPECTIVA CRÍTICA DEL CONFLICTE.

- Per a Marx **la base de les societats humanes està en el conflicte i la dominació de classe.**
- Aquesta és una **perspectiva dinàmica**, caracteritzada pel **canvi i el conflicte social.**



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: K. MARX I LA PERSPECTIVA CRÍTICA DEL CONFLICTE.

- Per a Marx **la base de les societats humanes està en el conflicte i la dominació de classe.**
 - Aquesta és una **perspectiva dinàmica**, caracteritzada pel **canvi i el conflicte social.**
 - L'ordre social existeix perquè existeix **una classe** (Dominant) que es veu beneficiada per una fase de **desenvolupament econòmic** i que pot mantenir l'ordre social mitjançant el **seu poder sobre les classes que estan sota.**



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: K. MARX I LA PERSPECTIVA CRÍTICA DEL CONFLICTE.

El **progrés històric de les societats humanes** te un lloc destacat en la visió marxista.

Les societats humanes esperonades pel conflicte de classe i les contradiccions d'un sistema basat en l'exploració d'una classe per l'altra **evolucionen mitjançant etapes fins arribar a la societat comunista final.**



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

MAX WEBER



- Va ampliar la dimensió única de la classe (o dimensió econòmica de Marx) per elaborar una **visió multidimensional** (classe, estatus i partit (o poder))



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

MAX WEBER



- Va ampliar la dimensió única de la classe (o dimensió econòmica de Marx) per elaborar una **visió multidimensional** (classe, estatus i partit (o poder))
- Mitjantçant les **institucions burocràtiques** (organització social racional-legal) entenem la naturalesa del poder i la dominació en les societats industrials avançades.



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

- **Classe:** “Parlem de classe quan un número de persones posseeixen en comú un component causal específic de les seues oportunitats vitals en la mesura que aquest component està representat pels interessos econòmics en la possessió de bens i l' oportunitats d'ingressos” ORDRE ECONÒMIC.



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

- **Classe:** “Parlem de classe quan **un número de persones posseeixen en comú un component causal específic** de les seues oportunitats vitals en la mesura que aquest component està representat pels interessos econòmics en la possessió de bens i l' oportunitats d'ingressos” ORDRE ECONÒMIC.
- **Estatus o prestigi:** “Pot esperar-se **un estil de vida específic** per part d'aquells que desitjen pertènèixer a un determinat cercle, vinculació amb les relacions socials.” ORDRE SOCIAL.



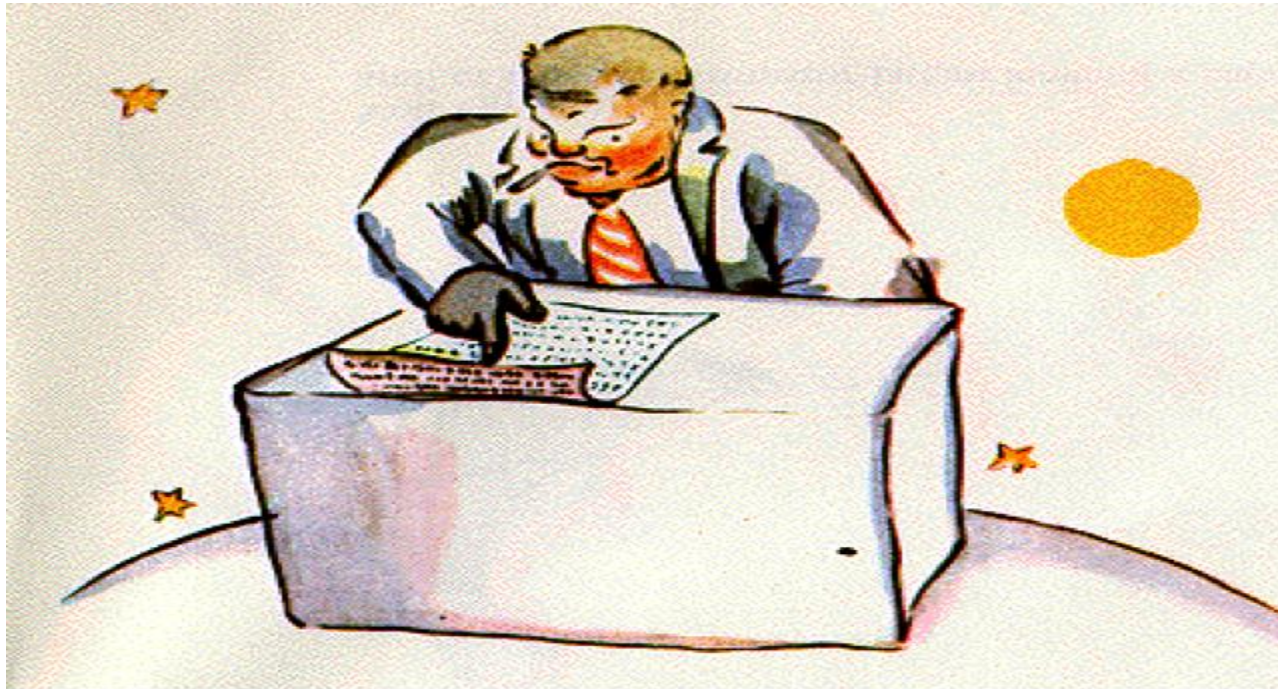
4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

- **Classe:** “Parlem de classe quan un número de persones **posseeixen en comú un component causal específic** de les seues oportunitats vitals en la mesura que aquest component està representat pels interessos econòmics en la possessió de bens i l' oportunitats d'ingressos”
ORDRE ECONÒMIC.
- **Estatus o prestigi:** “Pot esperar-se **un estil de vida específic** per part d'aquells que desitjen pertènèixer a un determinat cercle, vinculació amb les relacions socials.”
ORDRE SOCIAL.
- **Partit o poder,** s'orienta cap a **l'adquissició de “poder social”, d'influir sobre les accions comunes.**

4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

- Allò important de l'exercici del poder és la **Organització** mitjançant d'un **ORDRE RACIONAL** i un **PERSONAL** amb qui dominar o influir en els altres:

LA BUROCRÀCIA.



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

- La burocràcia és:
 - Un **mitjà racional d'organització**.
 - Una **estructura social difícil de destruir**: “quan s'ha dut a terme la total burocratització de l'Administració, s'estableix una manera de poder pràcticament inamovible”
 - Un **mitjà de dominació**: “resulta fàcil fer funcionar aquest mecanisme al servei de qualsevol que sàpiga arribar a controlar-lo”



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

○ Les **característiques** de la burocràcia són:

1. Existeix el **principi d'àrees** jurisdiccionals fixes i oficials.
2. Els principis de **jerarquia de càrrecs** i dels diferents graus d'autoritat suposen un sistema fermament organitzat.
3. L'Administració del càrrec **es basa en documents**.
4. L'Administració d'un càrrec pressuposa **preparació profunda i experta**.
5. L'activitat del funcionari **implica tota la capacitat de treball**.
6. L'administració del càrrec **implica normes apreses**.



4.1.2.- L'ANÀLISI DE LES CLASSES I LA HERÈNCIA CLÀSSICA: M. WEBER I LA PERSPECTIVA MULTIDIMENSIONAL DEL CONFLICTE.

Quan un grup arriba a controlar o influir en la organització
burocràtica establida, el poder d' aquest grup augmenta
enormement

... VOS SONA?



4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

A. La Teoria de l'estratificació social de Davis i Moore (1945)

En essència la teoria es sintetitza en que: **tot Sistema Social cobreix les seues necessitats mitjançant l'estratificació social.**

7 característiques d'aquesta teoria:

1. En totes les societats **hi ha posicions funcionalment més importants que unes altres, i requereixen una qualificació especial.**
2. En totes les societats **hi ha només una quantitat limitada de persones amb suficient talent per a aconseguir la qualificació d'aqueixes posicions.**
3. La transformació del talent en qualificació **implica un període de formació** on hauran de fer tot tipus de sacrificis.

4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

A. La Teoria de l'estratificació social de Davis i Moore (1945)

4. Perquè les persones amb talent realitzen aqueixos sacrificis les seues futures posicions han de **comportar un valor d'incentiu en la forma d'accés diferencial** enfront de les escasses recompenses que ofereix la societat.
5. Aquests **béns escassos** consisteixen en drets i es poden classificar en coses que contribueixen:
 - Al manteniment i al benestar
 - A l'humor i la diversió
 - L'autoestima i l'expansió de l'ego
6. Aquest **accés diferent a les recompenses bàsiques que la societat té** per la diferenciació del prestigi i l'estima que adquireixen certs estrats suposa la desigualtat social institucionalitzada = **L'estratificació**.
7. La desigualtat social entre els diferents, **resulta inevitable** en totes les societats

La desigualtat social funciona igual que les regles del mercat de l'oferta i la demanda

4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

A. **CRITIQUES** a la Teoria de l'estratificació social de Davis i Moore.

El model pur de mercat ha de conduir a la **igualtat perfecta en la distribució de la riquesa** enfront del que plantegen Davis i Moore: “Distribució desigual de les recompenses”.



4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

B. La Teoria de l'estratificació social de Parsons.

La gent és avaluada i ordenada pels altres en funció de fins a quin punt viu d'acord amb els valors dominants de la societat, qualssevol que siguin aqueixos valors.

4 Prerequisits que ha de complir tota societat per a sobreviure :

- 1) L'adaptació a l'entorn.
- 2) La capacitat per a aconseguir les metes.
- 3) La integració.
- 4) El manteniment de les pautes.

Les institucions que han de complir aquests prerequisits són per ordre: L'economia, L'Estat, el sistema legal, la religió, la família, l'educació i la cultura.

4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

B. La Teoria de l'estratificació social de Parsons.

Els individus que viuen més d'acord amb els valors modelats per la institució o institucions, rebran més estatus, així com les recompenses secundàries lligades a aqueix estatus.

Així :

- a) El lloc d'una persona en la jerarquia de l'estatus **està determinat per l'avaluació moral dels altres.**
- b) Aquesta avaluació moral es fa **en termes d'un sistema de valors comú.**
- c) **El sistema de valors comú està modelat per la institució** a la qual se li dóna major importància en la societat.



4.1.3.- TEORÍES CONTEMPORÀNEES SOBRE ESTRATIFICACIÓ SOCIAL. L' ENFOCAMENT FUNCIONALISTA

B. **CRITIQUES** a la Teoria de l'estratificació social de Parsons.

Fa referència a la suposició que una societat té necessitats pròpies. Des d'aqueixa perspectiva, *qui ocupa les posicions institucionals més altes, fa el que fa en benefici dels interessos i necessitats de tota la societat.* (¿?)



La gent rep estatus i unes altres recompenses, no per satisfer les necessitats de tota la societat, sinó per servir als interessos de les elits de la societat.

Tumin, 1953

Parsons no pensava que la gent s'esforçara per obtindre poder i riquesa material en nom d'*interessos personals*.

4.2.- DEBATS ACTUALS SOBRE LES CLASSES SOCIALS: ELITS GLOBAIS I SORGIMENT DEL PRECARIAT.

Teoria del conflicte R. Dahrendorf (1929-2009).

Les societats s'han de considerar des del conflicte i els interessos oposats.

Dos tipus d'interessos de grup: **els organitzats** (manifestos) i **els no organitzats** (latents).

El conflicte ***NO depén només*** d'interessos econòmics.

- A causa del creixement de les classes mitjanes.
- El control de les empreses està divorciat de la propietat.

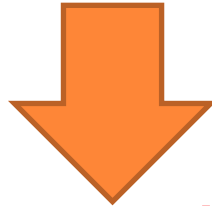
Està a l'interior de les organitzacions burocràtiques.

- Distribució diferencial de l'autoritat.

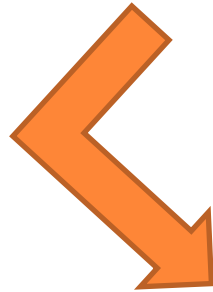
Rols de dominació i subordinació  relacions en conflicte

4.2.- DEBATS ACTUALS SOBRE LES CLASSES SOCIALS: ELITS GLOBALS I SORGIMENT DEL PRECARIAT.

Les persones s'identifiquen com a membres d'una classe determinada i **interactuen** fonamentalment amb els que estan en la seua mateixa classe.



Formem diferents agrupaments socials basades en les divisions de classe.



Per tant, les persones es situen en les diferents categories de classe **en funció de les característiques comunes**



4.2.- DEBATS ACTUALS SOBRE LES CLASSES SOCIALS: ELITS GLOBALS I SORGIMENT DEL PRECARIAT.

Les ordenacions contínues i discontinúes de classe

- **Les ordenacions contínues**, impliquen que les classes o estrats han de considerar-se com a **RANGS D'UNA ESCALA**, amb nombrosos graus intermedis entre la posició alta i la baixa. **És difícil determinar fronteres específiques de classe.**
- **En l'ordenació discontinua**, hi ha menys divisions, fronteres més estrictes i les divisions entre les classes són més importants que les diferències dins de les divisions de classe.
- **Les classes es divideixen atenent tant a divisions contínues** (L'ocupació i el poder burocràtic), **com a divisions discontinúes** (la propietat dels principals mitjans de producció)



4.2.- DEBATS ACTUALS SOBRE LES CLASSES SOCIALS: ELITS GLOBALS I SORGIMENT DEL PRECARIAT.

L'Estructura ocupacional

Entenem ací **la posició d'una persona en el mercat**. Ací, les persones estan ordenades **en termes de qualificació**, quanta *més qualificació*, *majors recompenses* (+ salari, p. ex.)

Les Divisions de l'autoritat burocràtica

La quantitat de personal i la seua funció exacta varia d'una organització a una altra, però el normal és que **troben posicions superiors** (President, Rector, etc...) **i moltes inferiors**.

Les divisions en l'estructura de la propietat

És la que crea les principals divisions entre **aquells que posseeixen i els que no posseeixen els mitjans de producció**. Els que controlen tant l'ús d'aqueixa propietat com el seu benefici i els que no: Capitalistes, directius, treballadors-as, etc.

4.3.- MOBILITAT SOCIAL: ADSCRIPCIÓ DE CLASSE I ASSOLIMENT.



4.3.- MOBILITAT SOCIAL: ADSCRIPCIÓ DE CLASSE I ASSOLIMENT.

L'interés pel concepte sorgeix a partir de la II G.M. on les societats industrials es fan més dinàmiques i complexes.

○ Què és i què NO és la mobilitat social?

- S'entén com un “procés crucial de mediació” entre estructura i acció (Erikson i Goldthorpe, 1993)
- **Una classe**, per a mantindre un mínim d'identitat social que faça recognoscibles els seus interessos i done peu a accions col·lectives, **precisa d'una certa ESTABILITAT.**
- La magnitud de la mobilitat social, fins que punt **els individus romanen o no ancorats en les seues posicions socials d'origen?**, és crucial per a:
 - Entendre el grau de formació d'una classe,
 - Observar el grau de reconeixement entre els seus membres,
 - Comprendre les seues pautes d'acció política.

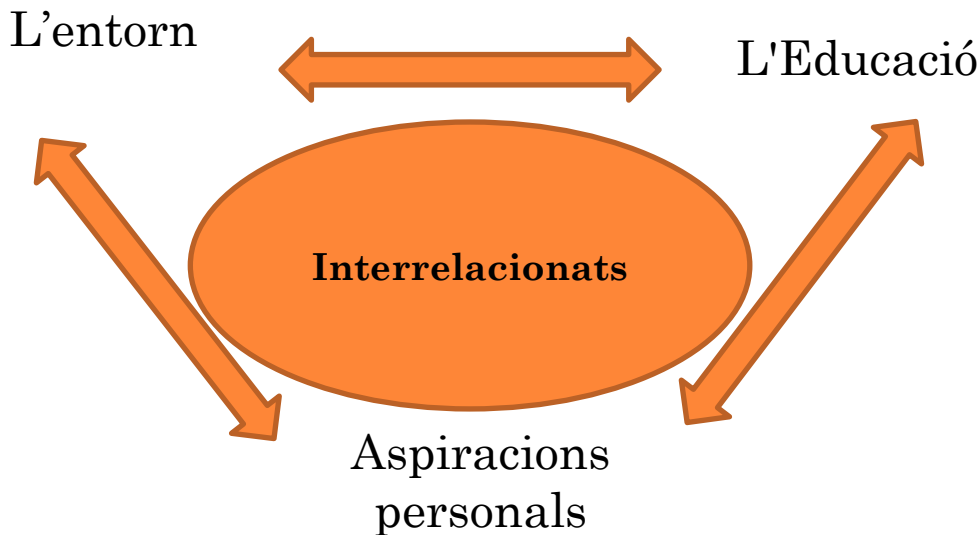


4.3.- MOBILITAT SOCIAL: ADSCRIPCIÓ DE CLASSE I ASSOLIMENT.

EL PROCÉS D'ASSOLIMENT SOCIAL:

Si els orígens familiars no determinen, per si sols, l'assoliment d'estatus

Quins altres factors repercuteixen?



4.3.- MOBILITAT SOCIAL: ADSCRIPCIÓ DE CLASSE I ASSOLIMENT.

CRÍTIQUES a la investigació de l'assoliment d'Estatus:

1. Els models de l'assoliment d'estatus tenen una capacitat explicativa limitada.
2. Intenten explicar un aspecte poc adequat: **l'estatus ocupacional**.
3. Es centren en característiques individuals en comptes de fer-ho en variables estructurals.
4. La perspectiva de l'assoliment d'estatus ha sigut superat per la perspectiva del conflicte, que considera que: “L'estructura social constreny als individus, estant els seus assoliments determinats pel que se'ls permet fer” això es coneix com a model d'assignació.

4.3.- MOBILITAT SOCIAL: ADSCRIPCIÓ DE CLASSE I ASSOLIMENT.

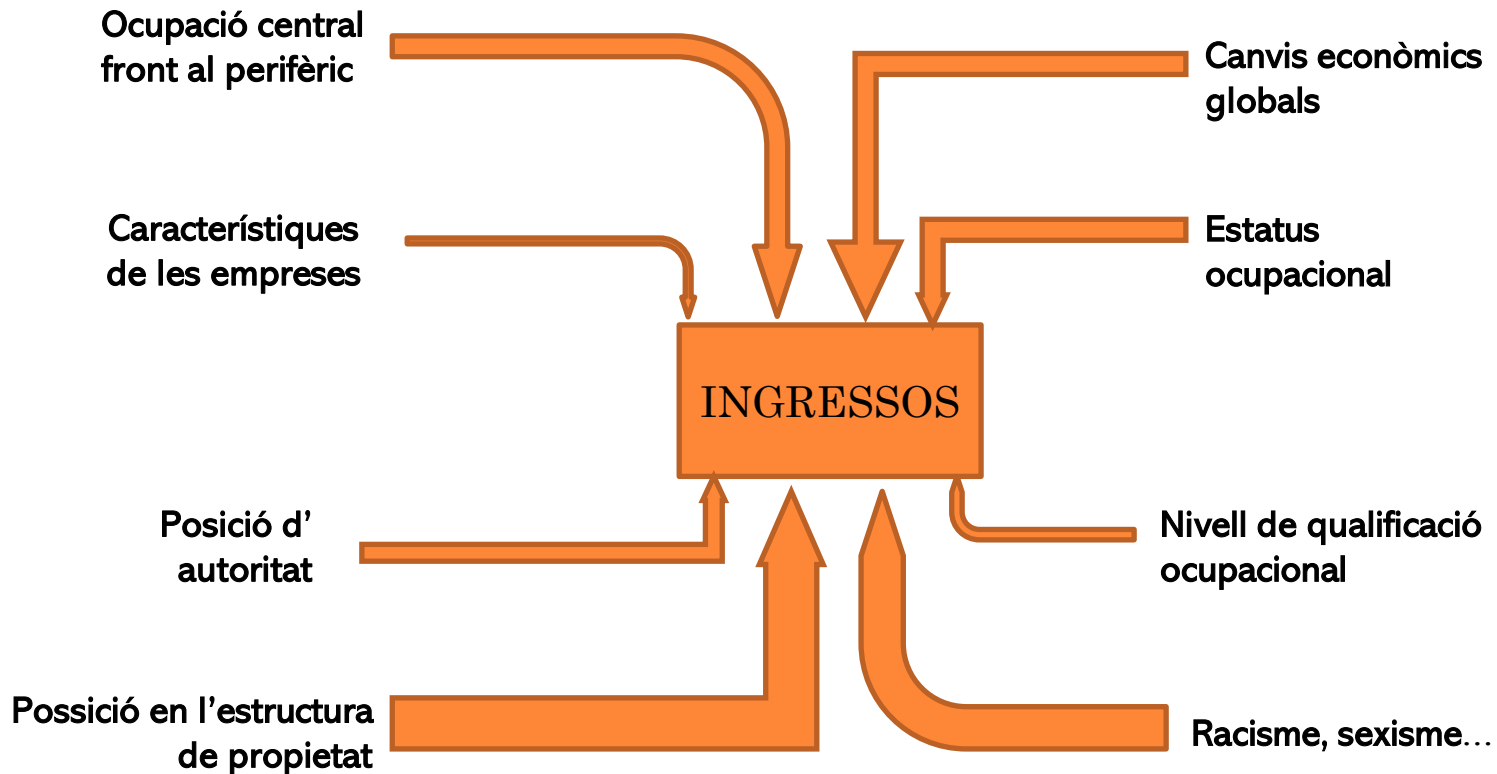


Figura. *Variables estructurales e individuales que influyen en el logro de ingresos* (Kerbo, 2004: 186)



4.4.- VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ SOCIAL

L'exclusió social com a procés

- A. Zona d' integració
- B. Zona de vulnerabilitat
- C. Zona d' exclusió

A. ZONA D' INTEGRACIÓ

- Drets polítics bàsics i **igualtat formal** davant la llei (excepte per a residents no-nacionals)
- **Ocupació assalariada, estable**, regulada i remunerada **per damunt del nivell de subsistència**. Base de la ciutadania social
- **Protecció social com a extensió de la relació salarial** que configura drets socials
 - salari indirecte
 - substitució del salari
- La **família nuclear** basada en la divisió sexual del treball





PERÒ ES POT TRENCAR EL PACTE SOCIAL

Un 14% d'assalariats en aquest país que, encara amb un contracte de treball, són pobres. És a dir, a Espanya hi ha 2.654.000 treballadors pobres.

El 31% de menors de 16 anys (més de 2,5 milions de menors d'aqueixa edat) també és pobre, quan la mitjana de pobresa en menors a la Unió Europea és 15%.

4.4.- VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ SOCIAL.

B. ZONA DE VULNERABILITAT

- Relativa inadequació respecte als estàndards mitjans; una situació en què no és difícil lliscar-se cap a **posicions de major privació**
- **Precarietat en relació a l'ocupació**
- **Dificultat per a accedir** parcialment **als sistemes de protecció**
- **Fragilitat de suports relacionals**
- Període fordista: la vulnerabilitat podia ser pensada com a residual
- Període de flexibilització postfordista: podem pensar la vulnerabilitat com residual?





4.4.- VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ SOCIAL.

C. ZONA D'EXCLUSIÓ

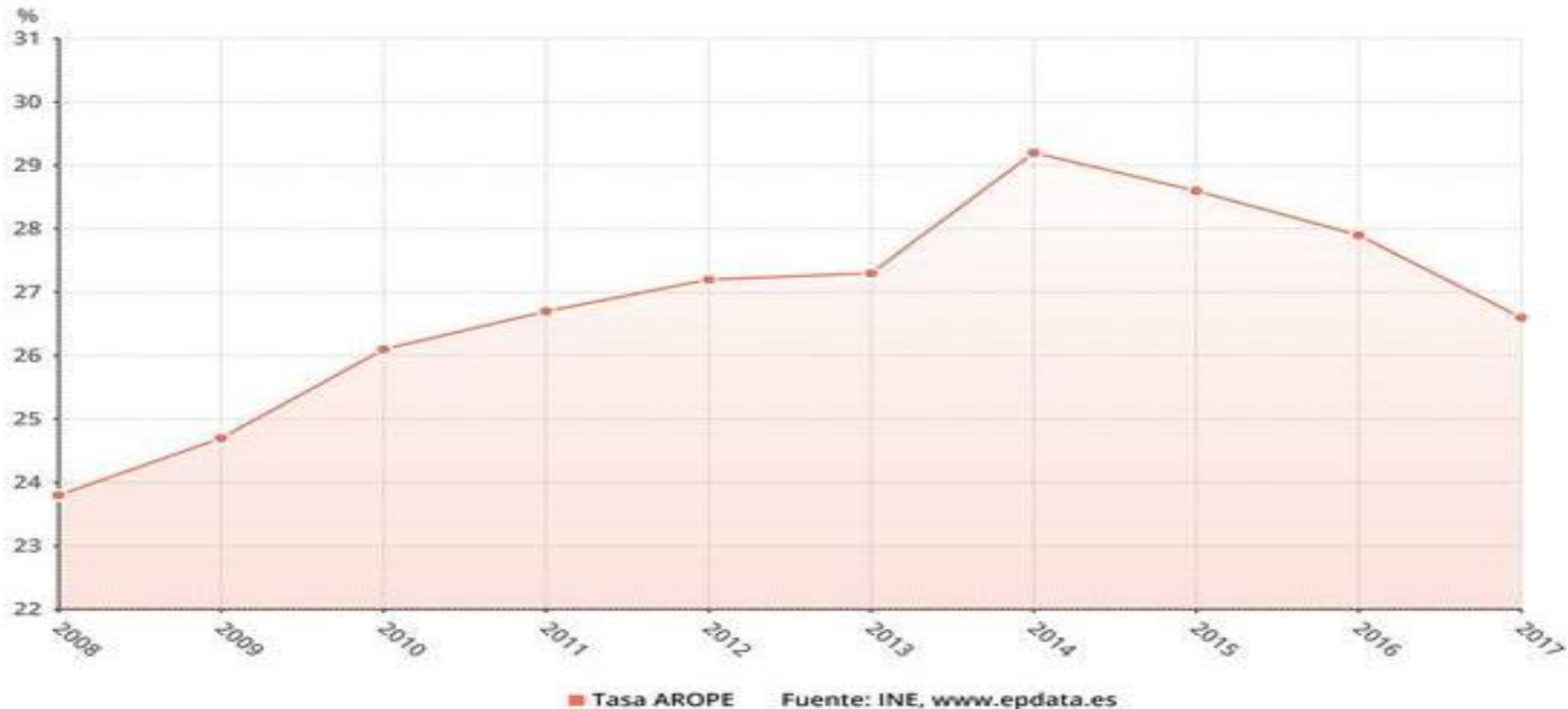
- No ve **definida per** un accés precari, sinó per **un no-accés**:
 - Als drets polítics
 - A la relació salarial (realització d'activitats econòmiques submergides o irregulars, basades en l'acte-ocupació submergida o en el servei domèstic no regularitzat)
 - Als sistemes de protecció social
- Dinàmica de relativa **irreversibilitat a curt termini**



POBLACIÓ EN RISC DE PROBRESA

AENP (European Anti Poverty Network) <https://www.eapn.es/>

Informe FOESSA <https://www.foessa.es/>



TEMA 5

DEBATS ACTUALS SOBRE LA DESIGUALTAT I L'ESTRATIFICACIÓ GLOBAL

La globalització és política, tecnològica i cultural, a més d'econòmica. S'ha vist influïda, sobretot, pels **canvis en els sistemes de comunicació**, que daten de finals dels anys seixanta.

La globalització és, doncs, una sèrie complexa de processos [...]. Operen, a més, de manera contradictòria o antitètica. La majoria de la gent creu que la globalització simplement “traspassa” poder o influència de les comunitats locals i països a l'arena mundial. I aquest és, per descomptat, una de les seues conseqüències. [...] Però també té l'efecte contrari. La globalització no sols pressiona cap amunt, sinó també cap avall, creant noves pressions per a l'autonomia local. [...] La globalització és la raó del sorgiment d'identitats culturals locals en diferents parts del món. [...] Els nacionalisme locals brollen com a resposta a tendències globalitzadores, a mesura que el pes dels Estat-nació més antics disminueix

Font: Giddens, Anthony (2000). *Un mundo desbocado. Los efectos de la globalización en nuestras vidas*, Madrid: Taurus, pp. 23 i 25-26.

QUÉ ÉS LA GLOBALITZACIÓ?

GLOBALITZACIÓ



Intensificació de les relacions socials en tot el món ↔ interdependència local - global

Transformació de la capacitat organitzativa, tecnològica i institucional → funcionament del sistema social en temps real a escala planetaria



Dimensions

Poblacional

Ecològica

Econòmica

Política

Cultural

Estratificació i desigualtat



GLOBALITZACIÓ

Quan fem globalització a la gran xarxa globalitzadora, Google, ix això:



GLOBALITZACIÓ

Quan fem globalització a la gran xarxa globalitzadora, Google, ix això:



GLOBALITZACIÓ

Però la realitat és diferent,



GLOBALITZACIÓ

Però la realitat és diferent,



RITZER, George (2007) *La McDonalización de la Sociedad*. Madrid: E. Popular

DIMENSIONS DE LA GLOBALITZACIÓ

POLÍTICA

Crisi del model d'Estat-nació
Organitzacions transnacionals (OTAN, UE...)
Expansió dels nacionalismes
Noves oposicions i moviments polítics
Expansió del neoliberalisme conservador



DIMENSIONS DE LA GLOBALITZACIÓ

POLÍTICA	<p>Crisi del model d'Estat-nació</p> <p>Organitzacions transnacionals (OTAN, UE...)</p> <p>Expansió dels nacionalismes</p> <p>Noves oposicions i moviments polítics</p> <p>Expansió del neoliberalisme conservador</p>
CULTURA	<p>Homogeneïtzació cultural</p> <p>Revitalització de les cultures locals</p> <p>Hibridació (cultures mixtes)</p> <p>Mercantilització de la cultura</p> <p>Mediatització de l'experiència</p>



GLOBALITZACIÓ



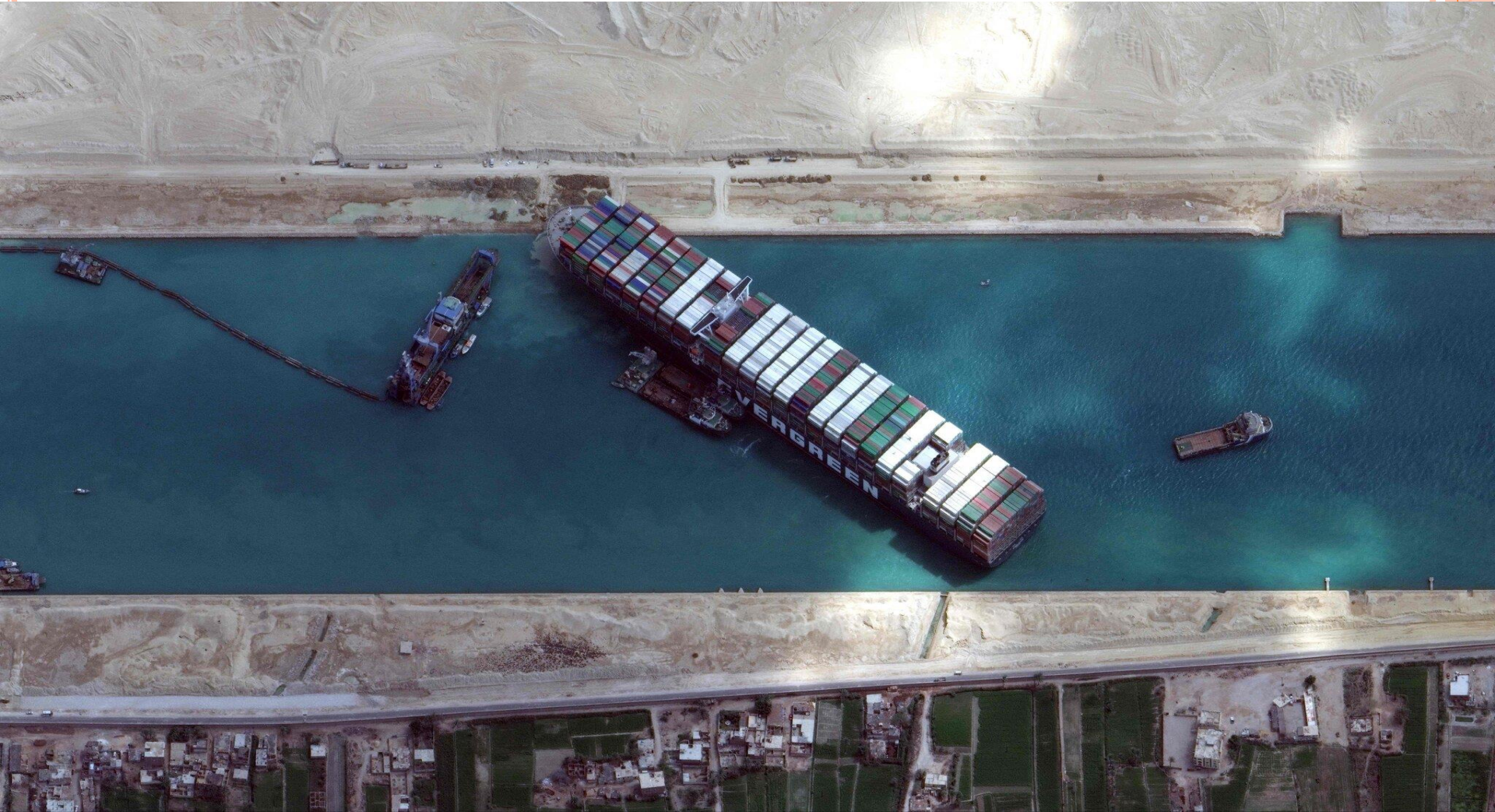
elroto.elpais@gmail.com

Juan A. Rodríguez del Pino



GLOBALITZACIÓ

Però també implica això:



Font: *Ever Green* al Canal de Sué. New York Times. 2021

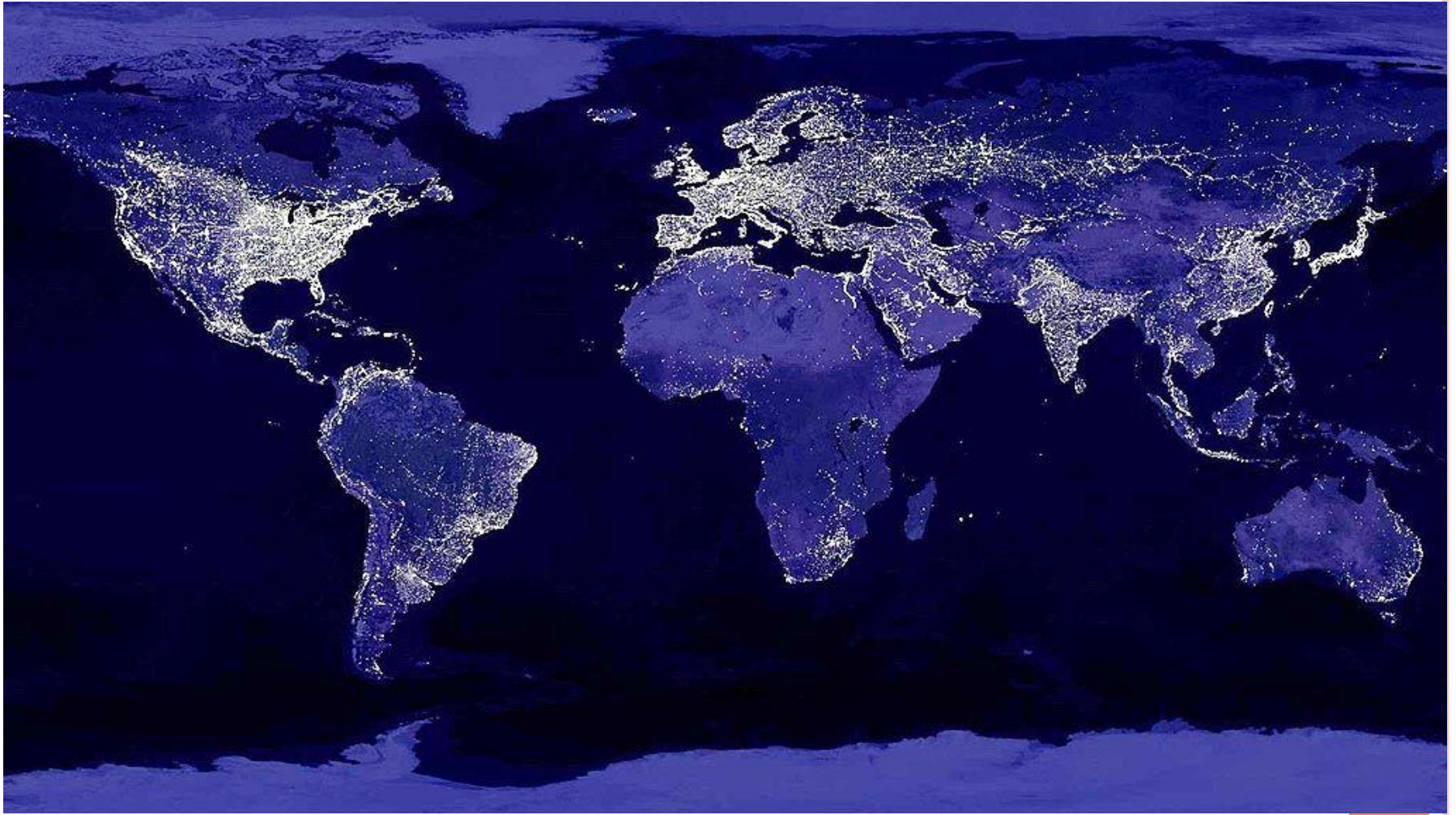
Juan A. Rodríguez del Pino

DIMENSIONS DE LA GLOBALITZACIÓ

POLÍTICA	<p>Crisi del model d'Estat-nació</p> <p>Organitzacions transnacionals (OTAN, UE...)</p> <p>Expansió dels nacionalismes</p> <p>Noves oposicions i moviments polítics</p> <p>Expansió del neoliberalisme conservador</p>
CULTURA	<p>Homogeneïtzació cultural</p> <p>Revitalització de les cultures locals</p> <p>Hibridació (cultures mixtes)</p> <p>Mercantilització de la cultura</p> <p>Mediatització de l'experiència</p>
ESTRATIFICACIÓ SOCIAL	<p>Efectes socials del capitalisme global: desigualtat, dualització, exclusió</p> <p>Treballadors informacionals /Treballadors genèrics, informals i aturats</p> <p>Ciudadans Mòbils /Ciudadans Immòbils</p> <p>Individualització, fragilitat del vincle social</p>



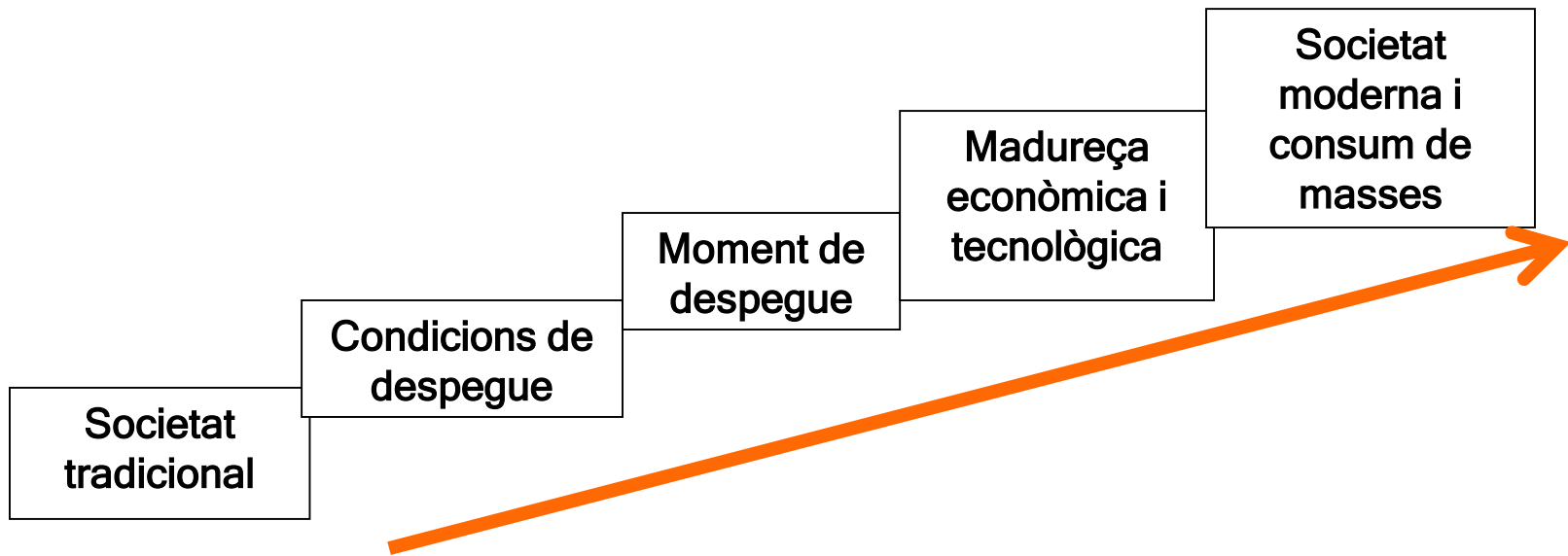
LA DESIGUALTAT GLOBAL VISTA DES DE L'ESPAI



Black marble: Nasa images of the world's cities by night.

<https://www.thetimes.co.uk/article/black-marble-nasa-images-of-the-worlds-cities-by-night-285kp5hph70>

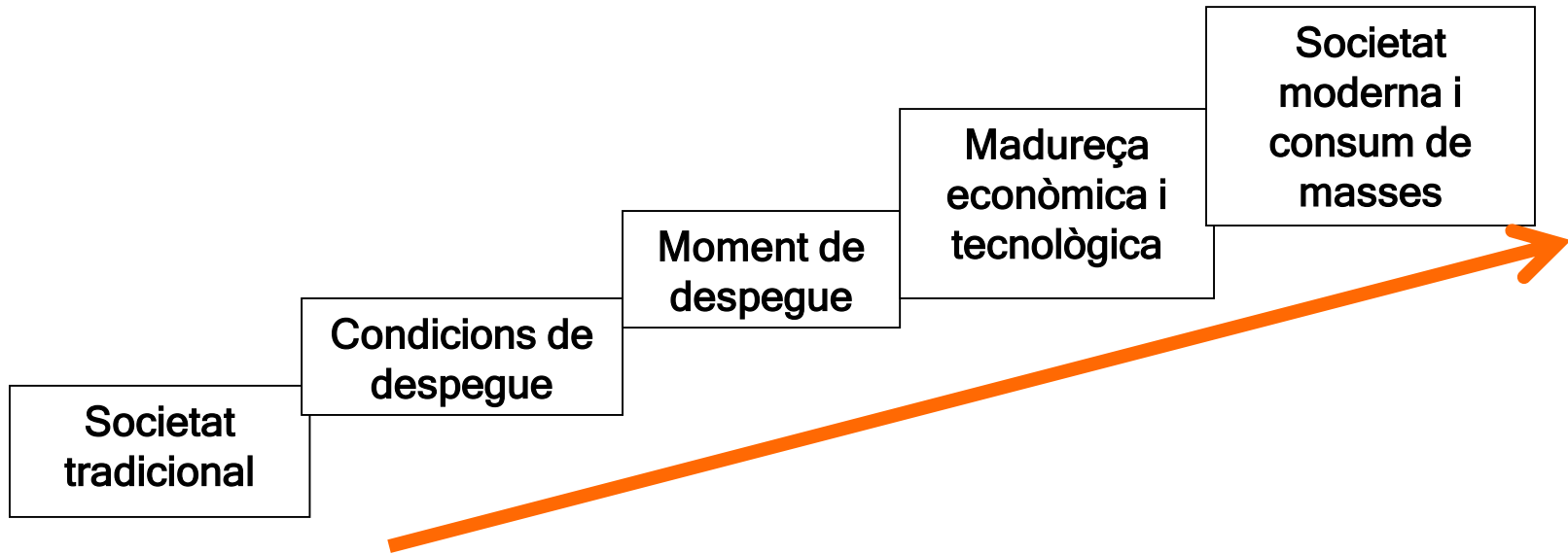
A. TEORIA DE LA MODERNITZACIÓ O DEL DESENVOLUPAMENT



- Surgeix als anys 50 en USA
- La **modernització: procés amb etapes diferenciades cap a on deurien anar tots els Estats- nació** (Rostow, *The Stages of Economic Growth*, 1960)



A. TEORIA DE LA MODERNITZACIÓ O DEL DESENVOLUPAMENT



- Surgeix als anys 50 en USA
- La **modernització: procés amb etapes diferenciades cap a on deurien anar tots els Estats- nació** (Rostow, *The Stages of Economic Growth*, 1960)

Crítiques:

Describeix un procés unidireccional, homogeneitzador, evolutiu i etnocèntric. Per això surgeix....

B. TEORIA DE LA DEPENDÈNCIA

Anys 60 - 70. apareix als Països del Sud, especialment en Latinoamèrica

- Existeix una **relació de dependència - subordinació** entre els països desenvolupats i sub-desenvolupats. Apareixen dues corrents principals:
 - Fica l'accent als **factors externs**: la **herència històrica** del colonialisme i la seua continuïtat impideix el desenvolupament (Gunder Frank), per exemple, el discurs de López Obrador (Mx)
 - Fica l'accent als **factors interns**: **control de la economia per la burgesia local** o pel capital internacional (Fernando Cardoso i Enzo Faletto)

B. TEORIA DE LA DEPENDÈNCIA

Anys 60 - 70. apareix als Països del Sud, especialment en Latinoamèrica

- Existeix una **relació de dependència - subordinació** entre els països desenvolupats i sub-desenvolupats. Apareixen dues corrents principals:
 - Fica l'accent als **factors externs**: la **herència històrica** del colonialisme i la seua continuïtat impideix el desenvolupament (Gunder Frank), per exemple, el discurs de López Obrador (Mx)
 - Fica l'accent als **factors interns**: **control de la economia per la burgesia local** o pel capital internacional (Fernando Cardoso i Enzo Faletto)
- **Crítiques**: **anàlisi superat pels propis aconteciments, infravalora les condicions nacionals autòctones**

C. TEORIA DE LA DESCONNEXIÓ

Samir Amin, *La déconnexion (pour sortir du système mondial)*, Paris, La Découverte, 1986

- Hi ha una profunda crisi global del capitalisme, que s'intenta gestionar en clau neoliberal, però dibuixa un escenari d'extraordinària inestabilitat

Però altre desenvolupament es pot plantejar?

CENTRE - PERIFÈRIA

Sistema econòmic mundial (Wallerstein)

- Les experiències de les unitats geo-polítiques depenen del conjunt
 - Hi han tres **posicions estructurals**: centre, semiperifèria i perifèria
 - Apunten a la **divisió internacional del treball** (dominació i explotació)
 - Les **élits centrals són élits econòmiques** preocupades pels beneficis econòmics (i no pel domini polític o militar)*

* Però Putin i la guerra d'Ucraïna diuen el contrari

CENTRE - PERIFÈRIA

Sistema econòmic mundial (Wallerstein)

*El punt clau és que, una vegada que reconeixem que
existen relacions de propietat capitalista i una divisió
ocupacional del treball més enllà de les fronteres nacionals,
també tenim que reconèixer que existeix un sistema de
estratificació mundial.*

Font: Kerbo, Harold R. (2004). *Estratificación social y desigualdad. El conflicto de clase en perspectiva histórica, comparada y global*, Madrid: McGraw Hill.

CENTRE I PERIFÈRIA

○ *Nacions centrals*

- Mijantçant les seues corporacions posseixen i controlen els mitjos de producció en tot el món
- Realitzen les tasques productives vinculades a les noves tecnologies

○ *Nacions perifèriques*

- Escassa proporció de la propietat i control dels mitjans de producció
- Realitzen les tasques productives menys qualificades

La **dominació / explotació sobre la perifèria**: supossa un benefici per al sistema, ja que implica:

- Accés a materies primes
- Força de treball barat
- Elevades ganancies per a inversions directes de capital
- Un mercat per a l'exportació



PERIFÈRIA I SEMIPERIFÈRIA

Nacions perifèriques

- Econòmicament poc diversificades, menor divisió del treball i gran desigualtat de rendes
- Estats febles i/o inexistents; molt dependents de l'exterior
- Majoria d'Àfrica, Amèrica Central i part del Sud (Bolivia, Paraguai), Laos, Tailàndia...

Nacions semiperifèriques

- Possició intermitja respecte a la diversificació econòmica, divisió del treball, desigualtat de renda
- Menys dependents de l'exterior; Estats i/o burocràcies poderoses
- Brasil, Argentina, Chile, Mèxic... Índia, China (capitalisme asiàtic autoritari)...

CRÍTIQUES

- Indefinició semiperifèria
- Infravaloració condicions polítiques, socials, culturals, etc.
- Casos no explicats: Països àrabs exportadors de petroli



DOMINI I CONFLICTE AL CENTRE

Components de la dominació d'una nació central.

- Dominació productiva: alta productivitat de qualitat a baix cost
- Dominació al mercat: balança comercial favorable
- Dominación financiera: capacidad para controlar los recursos financieros globales
- Dominación militar sobre otras naciones

La competència **després de la 2^a Guerra Mundial**: EE.UU. ↔ Unió Soviètica (la Guerra Freda)

La competència **a partir dels anys 70'**: EE.UU. ↔ Japó ↔ Alemanya ↔ França ↔ Regne Unit

La competència **posterior a 1990**: EE.UU. al centre del sistema econòmic mundial (expansió econòmica i increment de la desigualtat)

La competència **després de la gran crisi global de 2008** → ¿¿??

I després de la pandèmia del coronavirus?...



LES NOVES CLASSES GLOBALS

Classe global (Saskia Sassen) → Hi han una gran varietat de grups socials que escomencen a convertir-se en formacions socials globals visibles

- Possició ambivalent entre alló nacional i alló global
 - classes parcialment 'des-nacionalitzades'
 - no necessàriament 'cosmopolites'
- constitutives de les **noves formes de desigualtat social**



Per saber més:
Sassen, Saskia (2007) *Una sociología de la globalización*.
Madrid: Katz



A. PROFESSIONALS I EXECUTIUS TRANSNACIONALS

- ❑ **Control sobre la gestió de les empreses**
 - Contactes interpersonals entre professionals: la mobilitat permeteix la maximització del capital relacional d'aquesta classe → informació valuosa per a propietaris i inversors

- ❑ Lògica: increment de la seua renda → treball transnacional i organitzacions en xarxa

- ❑ Formalització i **institucionalització: xarxes irregulars** amb nodus
 - Infraestructura física (hiper-espai de l'economia global): edificis de oficines, zones residencials, aeroports i hotels
 - Hi han aprox. 40 ciutats globals. Londres: és la ciutat global per excelència

- ❑ **Afebliment de la identitat nacional de les empreses globals**, però:
 - Es necessària una infraestructura operativa puntera per la globalització econòmica empresarial → dependència respecte del Estat del país per el que circula i en el que treballa aquesta classe (polítiques nacionals de privatització)



B. FUNCIONARIS PÚBLICS TRANSNACIONALS

- ❑ Principals **actors dels organismes internacionals**. Després de 1980 – 90 → noves xarxes governamentals connectades a la globalització de les empreses i objectius governamentals en dominis globals (defensa drets humans, protecció medi ambient, lluita antiterrorista)
- ❑ Lògica: la **governabilitat transnacional** → en principi, connectada a la lògica del capital, però:
Es possible que estiguen iniciant la governabilitat des de models normatius alternatius?
- ❑ Formalització i institucionalització: xarxes irregulars amb nodus
 - Institucions supranacionals vinculades a la economia global (OMC, FMI, OTAN) y a la governabilitat global (ONU, UE)
 - Xarxes inter-governamentals que funcionen paral·lelament a les institucions supranacionals (Declaració Transatlàntica de 1990 i posteriors sobre consum i medi ambient)
 - Xarxes informals que operen fora dels acords intergovernamentals (Comité de Basilea sobre supervisió financiera, Comité de Membres del Poder Judicial)
- ❑ Inserció en àmbits locals dens: governs nacionals, però amb distància creixent respecte als funcionaris de les burocràcies dels propis països

C. TREBALLADORS MIGRANTS TRANSNACIONALS

- ❑ No formen part de la *classe transnacional hipermòbil* ni de *la èlit internacional de la societat civil* → emergència d'una classe global de desfavorits: sense drets, invisibles, in mòbils
- ❑ Lògica: inserció en micro-estructures locals de la vida i la lluita quotidiana → La ciutat com a espai de les activitats cíviques, de les polítiques urbanes i de les tasques de control per a la reproducció del capital global
- ❑ Formalització i institucionalització: **xarxes irregulars** amb nodus
 - Xarxes transfrontereres que integren persones i grups amb recursos limitats i escassa mobilitat
 - Xarxes d'activistes que defenen drets i denuncien activitats il·legals
- ❑ Activitats que contribueixen a des-nacionalitzar la ciutat global i permeteixen l'aparició d'una consciència o sentit de pertinença més global →

Globalització dels desfavorits?

POST-VERITAT O LA MORT DE LA VERITAT



POST-VERITAT O LA MORT DE LA VERITAT

Com va escriure Hannah Arendt en la seua obra *Els orígens del totalitarisme* (1951) «el subjecte ideal per a un govern totalitari no és el nazi convençut ni el comunista convençut, sinó **l'individu** per a qui **la distinció entre fets i ficció (és a dir, la realitat de l'experiència) i la distinció entre la veritat i la falsedat (és a dir, els estàndards del pensament) han deixat d'existir**».

Es feia resó de la creixent **destrucció de l'espai polític per l'alienació de l'individu** en la societat de masses.



Juan A. Rodríguez del Pino

POST-VERITAT O LA MORT DE LA VERITAT

El que resulta alarmant per al lector contemporani és que les paraules de Arendt sonen cada vegada menys a missatge d'un altre segle i més a espill que **reflecteix**, i d'una manera aterridora, **el paisatge polític i cultural que habitem hui dia**: un món en el qual **les notícies falses i les mentides es propaguen gràcies a Twitter i les envien a qualsevol part del món**, on arriben a la velocitat de la llum gràcies a les xarxes socials.



POST-VERITAT O LA MORT DE LA VERITAT

Nacionalisme, tribalisme, deslocalització, por al canvi social i odi al qual ve de fora són **factors que van en augment** a mesura que la gent, atrinxerada en les seues sitges i en les seues bambolles filtrades, va **perdent el sentit de la realitat compartida** i la **capacitat de comunicar-se** transcendint les línies socials i sectàries.



FEUDALISME DIGITAL

El model asiàtic per a combatre el virus no és compatible amb el liberalisme occidental. **La pandèmia posa en evidència la diferència cultural entre Àsia i Europa.** A Àsia continua imperant una societat disciplinària, un col·lectivisme amb forta tendència al disciplinament.

S'apliquen sense més mesures disciplinàries radicals que trobarien fort rebuig per part dels europeus. **No li les percep com a restricció dels drets individuals sinó com a compliment de deures col·lectius.**

FEUDALISME DIGITAL

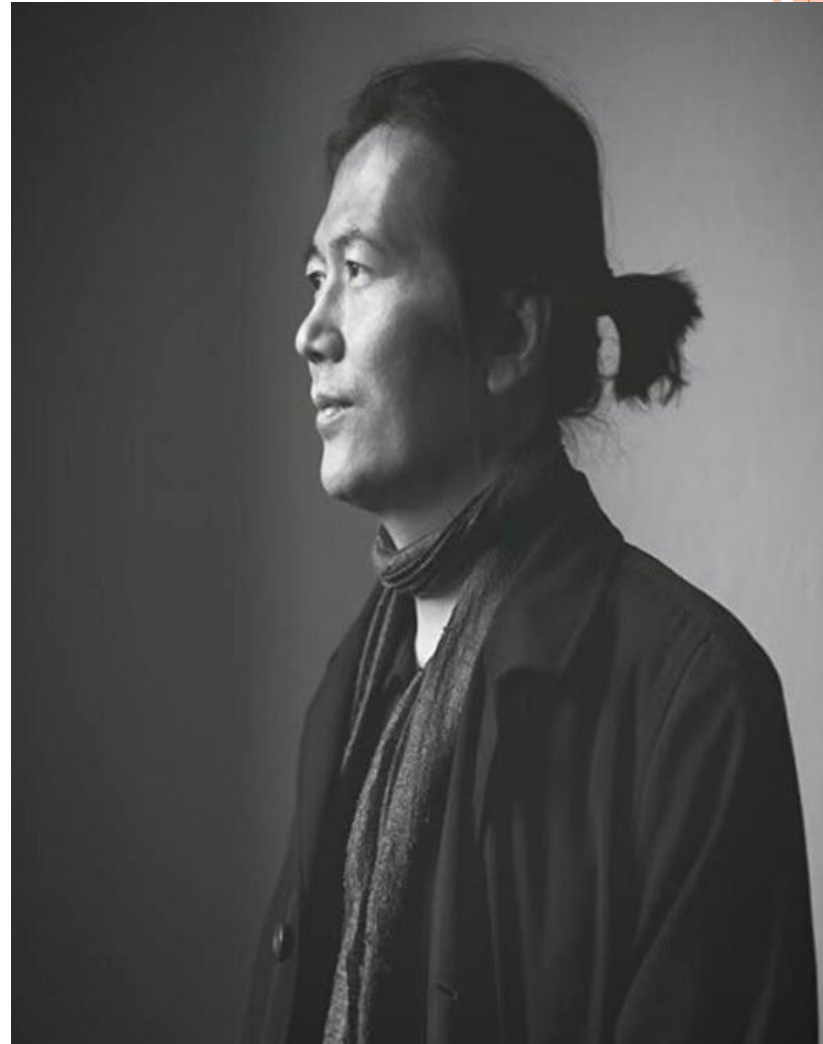
Segons Naomi Klein, autora de *No Logo*, el xoc és un moment oportú per a instal·lar un nou sistema de dominació. El xoc pandèmic farà que s'impose a nivell global una biopolítica digital que s'apodere del nostre cos amb el seu sistema de control i vigilància, una societat disciplinària biopolítica.



FEUDALISME DIGITAL

L'expulsió del diferent

El que **malalta a la societat** no és l'alineació ni la sostracció, ni tampoc la prohibició i la repressió, sinó la hipercomunicació, l'excés d'informació, **la sobreproducció i el hiperconsum**. **L'expulsió del diferent** i l'infern de l'igual posen en marxa un procés destructiu totalment diferent: la depressió i l'autodestrucció.

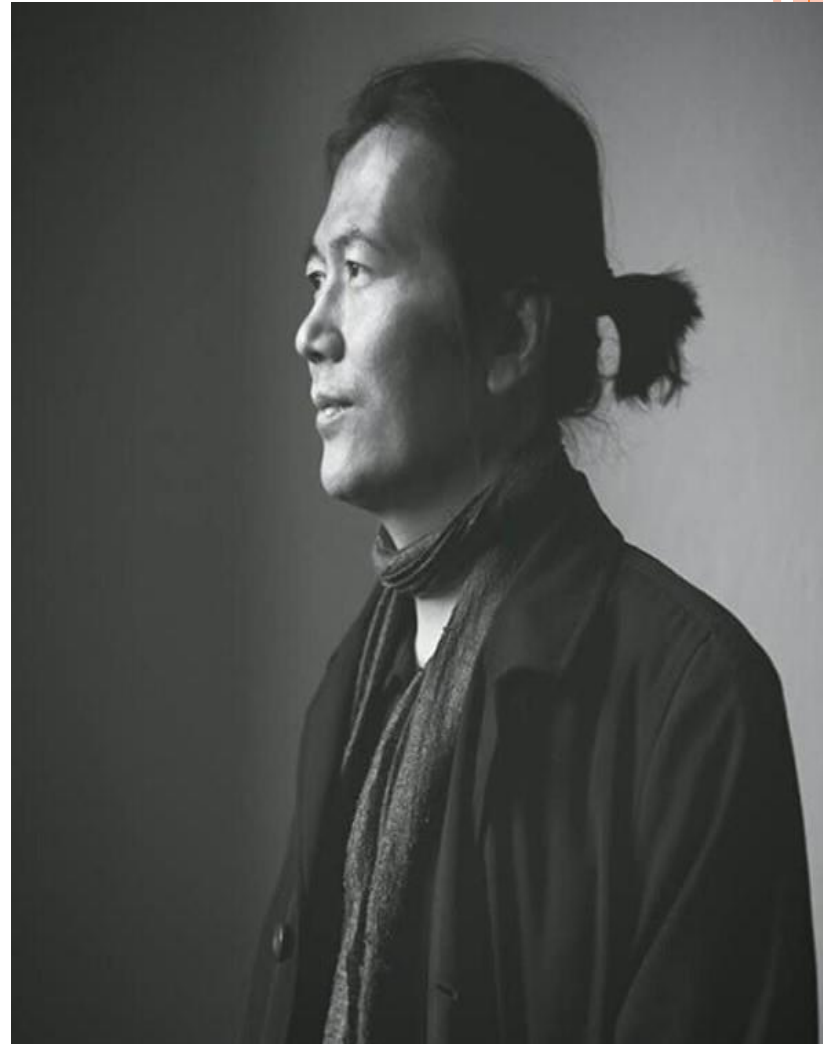


Byung-Chul Han, filòsof d'origen sudcoreà

FEUDALISME DIGITAL

La societat de la transparència

La societat aposta per la vigilància i el control. Es tracta d'una coacció sistèmica, d'un imperatiu econòmic, no moral o biopolític. Les coses es fan transparents quan s'expressen en la dimensió del preu i es despullen de la seua singularitat. La societat de la transparència és un infern de l'igual.



Byung-Chul Han, filòsof d'origen sudcoreà

FEUDALISME DIGITAL



PANDEMIA / ESTRUCTURA SOCIAL

Un dels grans beneficiats d'aquesta pandèmia ha sigut el control social, justificat per una major seguretat per a la ciutadania davant els perills externs.

El que ens mostra de manera molt crua la crisi de la Covid-19 és que el capitalisme global, que semblava un sistema molt poderós, **està bassat en grans capes de precarietat econòmica, social, material, sanitària...** És una precarietat individual i estructural, perquè també **afecta a l'estat en què es troben** els serveis d'atenció pública als diferents països del món.

És un sistema bassat en l'activitat i el creixement, però quan té una patologia no pot detindre's, cuidar-se ni cuidar de les vides que quotidianament espolia i explota.

Tampoc les d'aquells que ha deixat al marge. Ens mostra la desigualtat i la violència social sobre la qual funciona la nostra normalitat.

El confinament no ha sigut igual per a tothom i aquesta crisi ha fet aflorar també les diferències de classe.

MOLTES GRÀCIES!

